● выдаецца са жніўня 1917 г.

БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

● кошт 3000 рублёў

27 жніўня 1998 г. чацвер, № 168 (23519)

ЗВЯЗДА

ПЕРАГАВОРЫ А. Р. ЛУКАШЭНКІ І Л. Д. КУЧМЫ ПАЧАЛІСЯ З АБМЕРКАВАННЯ ПРАБЛЕМ

У Крыме, дзе на адпачынку знаходзіцца кіраўнік украінскай дзяржавы, адбылася першая з намечаных сустрэч Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А. Р. Лукашэнкі з Прэзідэнтам Украіны Л. Д. Кучмам. Адразу пасля прылёту ў Крым у інтэрв'ю журналістам А. Р. Лукашэнка сказаў, што мае намер абмеркаваць са сваім калегам праблемы, якія існуюць ва ўзаемаадносінах паміж нашымі дзяржавамі, у прыватнасці праблему ажыццяўлення ўжо дасягнутых дамоўленасцяў. Беларускі прэзідэнт выказаў трывогу наконт таго, што некалькі затармазіўся беларуска-украінскі тавараабарот. У мінулым годзе ён складаў паўтара мільярда долараў, а сёлета, ёсць апасенні, можа не дасягнуць гэтай лічбы. Кіраўнік беларускай дзяржавы паведаміў аб намеры прапанаваць Прэзідэнту Украіны свае бачанне шляхоў выхаду з узнікшага становішча і падзяліцца тым вопытам, які ёсць у Беларусі.

Як паведамлена прэсе, пасля першай сустрэчы прэзідэнтаў у ходзе гутаркі былі прааналізаваны стан беларуска-ўкраінскіх адносінаў, магчымасці іх далейшай актывізацыі, асабліва гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва. Вялікая ўвага была ўдзелена існуючым у гэтай сферы нявырашаным пытанням. Значная частка гутаркі была прысвечана задачам рэфарміравання Садружнасці Незалежных Дзяржаў з такім разлікам, каб гэта прывяло да належнага ўліку і забеспячэння нацыянальных інтарэсаў кожнага з удзельнікаў Садружнасці.

Абгрунтаваны абмен думкамі адбыўся і наконт сусветнага фінансавага крызісу. Прэзідэнты разгледзелі магчымыя меры, якія дапамаглі б пазбегнуць яго негатыўнага ўздзеяння на эканамічнае становішча Беларусі і Украіны.

БЕЛТА.

А. ЛУКАШЭНКА, Л. КУЧМА І В. ЧАРНАМЫРДЗІН ПРАВЯЛІ ТРОХБАКОВЫЯ КАНСУЛЬТАЦЫІ

Вечарам 26 жніўня Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А. Р. Лукашэнка і Прэзідэнт Украіны Л. Д. Кучма, якія цяпер праводзяць рабочыя сустрэчы ў Крыме, сустрэліся з выконваючым абавязкі кіраўніка расійскага ўрада В. С. Чарнамырдзіным, які таксама прыбыў у Крым па даручэнню Прэзідэнта Расіі Б. М. Ельцына. Як падкрэслілі ў Адміністрацыі кіраўніка беларускай дзяржавы, адбыліся трохбаковыя кансультацыі па важнейшых палітычных, эканамічных, фінансавых пытаннях з пункту гледжання агульнасці доўгатэрміновых дзяржаўных інтарэсаў трох краін, вырашэння актуальных праблем у рамках СНД, стабілізацыі фінансавых сістэм, павышэння эфектыўнасці гандлёва-эканамічных сувязяў.

БЕЛТА.

Агарод наш невялічкі, але хопіць на дваіх.

Фота Яўгена ПЯСЕЦКАГА.

Анатоль ДРАЗДОЎ:

Крах рынка ДКА Беларусі не пагражае

Фінансавы крызіс, які працягваецца зараз у Расіі, многія аналітыкі гэтай краіны звязваюць з «падзеннем» фондавага рынку, а потым і поўным крахам рынку ДКА. У якім стане знаходзіцца беларускі рынак ДКА, як ён можа паўплываць на фінансавае становішча краіны? На гэтыя і іншыя пытанні карэспандэнту «Звязды» адказвае начальнік упраўлення інфармацыі Нацыянальнага банка Беларусі Анатоль Драздоў.

— Справа ў тым, што ў Расіі менавіта праз рынак ДКА дзяржава запазычыла вельмі шмат грошаў унутры краіны. Дзяржава сама стварыла буйную фінансавую піраміду, калі для таго, каб выкупіць назад свае каштоўныя паперы і аддаць працэнты па іх, яна выпускала ў свет наступную, яшчэ большую партыю ДКА. Але пры дрэнна працуючай эканоміцы такая дзяржаўная піраміда была асуджана на хуткі правал. Так яно і здарылася. Калі аб'ём ДКА і працэнты па іх сталі перавышаць адну трэць бюджэту Расіі, фінансавы рынак даў цечу.

У Беларусі ж гэтых прычын для развіцця фінансавага крызісу няма. Сам рынак ДКА быў створаны і пачаў дзейнічаць толькі два гады таму. Сёння рынак ДКА аперыруе даволі маленькай сумай грошай, бо дзяржава выпускае каштоўныя паперы пад маленькія працэнты (каля 40 працэнтаў гадавых). Акрамя таго, галоўны пакет ДКА скупляецца Нацыянальным банкам, што выключае імавернасць нейкай рызыковай фінансавай гульні.

— Ці не падарве фінансавы крызіс у Расіі давер нашага насельніцтва да банкаўскай сістэмы?

— Пакуль што вялікай панікі сярод укладчыкаў няма. Праўда, ёсць людзі, якія пачалі зніваць уклады. Я іх разумею. Яны зведваюць пэўны страх, што і нашы айчынныя банкі пачнуць «валіцца». Што датычыцца дробных камерцыйных банкаў, то гэта сапраўды магчыма. Менавіта такія банкі скуплялі ў свой час расійскія ДКА і зараз у іх могуць быць праблемы.

Сяргей КУРКАЧ.

КРЫЗІС У РАСІІ ДАСЯГНУЎ КРЫТЫЧНАЙ МЯЖЫ. УЧОРА ТАМ БЫЛІ АДМЕНЕНЫ ТАРГІ ПА ДОЛАРУ

Бадай, учарашні прэцэдэнт, які здарыўся на расійскім валютным рынку, — лішні доказ таму, што крызіс у гэтай краіне дасягнуў сваёй крытычнай мяжы. Таргі на Маскоўскай міжбанкаўскай валютнай біржы па долару ЗША, курс якога дасягнуў у сераду васьмі рублёў і 26 капеек за адзін USD, былі Цэнтрабанкам адменены. Дарэчы, учора галоўны банк Расіі быў адзіным, хто прадаваў на біржы долары, астатнія ліхаманкава скуплялі «гаранты» сваёй будучыні. Фондавы рынак таксама прынёс сюрпрызы: акцыі працягвалі падаць. Нават акцыі Газпрама, кошт якіх у аўторак падняўся на 20 працэнтаў, учора ніхто не хацеў купляць. На фоне агульнага крызісу цікавым выглядае заява старшыні федэральнай камісіі па каштоўных паперах, які сказаў, што ўмовы рэструктурызацыі дзяржаўных папер не такія ўжо і дрэнныя для стратэгічных доўгатэрміновых інвестараў.

А што датычыцца расійскіх інвестараў? Многія аналітыкі аднадушныя: умовы рэструктурызацыі балюча ўдараюць па іх — грошы апошнім патрэбны зараз. Між іншым, апошнія падзеі на фінансавым рынку, на думку многіх песімістычна настроеных спецыялістаў, — яшчэ не крайняя мяжа крызісу. З другога боку, куды ўжо далей!

«Адсочвае» падзеі на рынку Расіі і беларускі рубель. Курс яго ў адносінах да наяўнага долара сігануў у чацвер на «чорным рынку» з раніцы ўжо на адзнаку ў 78 тысяч рублёў за адзін USD.

Уважліва за сітуацыяй у суседняй дзяржаве (што зразумела) сочаць і беларускія эканамісты.

Свае думкі наконт падзей у Расіі мы папрасілі выказаць прафесара БДУ Міхаіла КАВАЛЁВА.

— Па-першае, я лічу, што дэвальвацыі рубля можна было пазбегнуць, эфект ад яе будзе толькі адмоўным. Па-другое, дэвальвацыя была выгаднай нафта-газаваму лобі: паколькі сусветная цана на нафту і газ падае, а рублёвыя затраты з-за цяжкіх умоў распрацоўкі радовішчаў вельмі вялікія, гэтым кампаніям хацелася павялічыць рублёвую выручку, якую яны атрымліваюць пры перапліку прададзеных за долары нафты і газа.

— Аднак факт застаецца фактам: Масква адпусціла рубель.

— Так. Але калі там рашыліся ўсё ж такі на дэвальвацыю, то, на мой погляд, яе трэба было правесці скачкападобна, палічыўшы на якім узроўні курса хопіць рэзерваў. І аб'явіць бы тым, што ў Расіі адбылася дэвальвацыя рубля з курса 6,8 рубля за долар, напрыклад, да 8. А далей далі б тлумачэнне, што курс будзе на працягу доўгага перыяду стабільным паралельна з тымі непапулярнымі мерамі, якія прыняў урад па рынку ДКА і па выплатах нерэзідэнтам. Гэта дапамагло б пазбегнуць панікі. Зараз дэвальвацыя рубля адбываецца ў асноўным да таго моманту, пакуль не ўдасца спыніць паніку.

— Здаецца, фігура Чарнамырдзіна, які зноў стаў на чале ўрада, павінна была б заспакоіць і інвестараў, і насельніцтва.

— Так, у Расіі на гэта разлічвалі. Аднак, як аказалася, гэтага не адбылося. Усе разумеюць, а замежныя эканамісты адкрыта выказваюцца, што той тэхнакратычны ўрад быў намнога больш прафесійным, чым той, які будзе сфарміраваны з палітычных, а не з эканамічных меркаванняў.

— Кепскі прыклад заразлівы. Падобнае можа адбыцца ў нашай рэспубліцы?

— Расійскі фінансавы крызіс дае нам два вялікія ўрокі. Папершае, ніколі не трэба «захапляцца» замежнымі партфельнымі інвестыцыямі, гэта значыць інвестыцыямі прыцягнутымі з-за мяжы ў ДКА і гэтак далей, таму што гэты рынак спекулятыўны і няўстойлівы. Ён можа ў любую хвіліну абваліць курс нацыянальнай валюты. Трэба аддаваць перавагу, што і робіцца ў Беларусі, прамым інвестыцыям, калі грошы ўкладваюцца ў канкрэтны завод, у канкрэтную справу, і іх немагчыма выцягнуць. І наогул захапляцца фондавым рынкам, пакуль няма прамысловасці — бессэнсоўна. У Расіі стварылі магчымасць спекуляцыі акцыямі заводаў, зусім не думаючы аб тым, як гэтыя заводы жывуць.

Па-другое, атрымаў урок і МВФ: Расія ўсё рабіла дакладна ў адпаведнасці з рэкамендацыямі МВФ і Сусветнага банка. Яе за гэта пастаянна хвалілі. Але гэты вопыт паказвае, што даная нядбача Сусветнага банка ўжо другая пасля азіяцкіх падзей. Аказалася, што «сацыялістычныя» грошы Сусветнага банка вельмі лёгка могуць перайсці ў кішэні канкрэтных спекулянтаў у выніку добра арганізаваных спекулятыўных крызісаў. І, відавочна, што непасрэдны імпульс да дэвальвацыі расійскага рубля быў зададзены Сорасам, гэта значыць, ён у даным выпадку і яго дзеянні адыгралі не лепшую ролю ў падзеях у Расіі.

Ігар ШЧУЧЭНКА.

КУРСЫ АБМЕНУ НАЯЎНЫХ ВАЛЮТ У КАМЕРЦЫЙНЫХ БАНКАХ І АФІЦЫЙНЫ КУРС, УСТАНОЎЛЕНЫ НАЦЫЯНАЛЬНЫМ БАНКАМ НА 26 ЖНІЎНЯ 1998 г. (па стану на 15.00)

Назва банка	USD		DM		RUR		Тэлефон для даведак
	Купля	Продаж	Купля	Продаж	Купля	Продаж	
Мінск (017)							
Белпрамбудбанк	59200	59800	32600	33290	6580	7600	233-2110
Мінсккомплексбанк	59500	60000	33100	33400	7500	7600	228-2047
Пріорбанк	58500	60000	32600	33400	7000	7600	245-5721
Нацыянальны банк РБ (курс для безнаяўных разлікаў) афіцыйны курс	49000		27196.54		6100		Курс на 27.08.1998
спецыяльны курс	50000		27800		6250		
Цэнтрабанк Расіі	7.8600		4.3630				

На працягу дня ўстаноўленыя курсы могуць мяняцца, курсы галаўнога ўпраўлення банка могуць неістотна адрозніваца ад курсаў, устаноўленых у абменных пунктах. Інфармацыя атрымана ад галаўных упраўленняў негандлёвых аперацый адпаведных банкаў.

Агенцтва ГРАЎЦОВА.

Першы выпуск штогадовага даведачнага альманаха «Курсы Нацбанка РБ і Цэнтрабанка РФ» за перыяд з 1990 па 1997 гады можна набыць, пазваніўшы па тэл. (017) 228-59-80.

УРАДЖАЙНАСЦЬ КАТАСТРАФІЧНА ПАДАЕ

Дрэннае надвор'е працягваецца — за апошнія некалькі дзён не было, напэўна, ніводнага рэгіёна, дзе б не прайшоў дождж. Усё гэта аказвае свой уплыў і на тэмпы, і на якасць уборачных работ. Тэхніка практычна не працуе на палетках. Па прагнозах сіноптыкаў дажджы чакаюцца на працягу ўсяго тыдня. Таму 5-працэнтныя тэмпы ўборкі не вытрымліваюцца ніводным рэгіёнам. Таксама з-за дрэннага надвор'я не будуць выкананы прызначаныя на пачатак верасня дажынкі. Агульны пакасчык складае 23,8 цэнтнера з гектара. Прычым даволі прыстойныя сярэднія лічбы атрымліваюцца ў асноўным дзякуючы Гродзенскай вобласці, дзе ўраджайнасць трымаецца на мяжы 31—32 ц/га. У астатніх рэгіёнах гэты пакасчык значна ніжэй: Брэстчына — 24, Віцебшчына — 19,5, Гомельшчына — 21, Міншчына — 23,3, Магілёўшчына — 22,3 ц/га.

Усяго ў Беларусі па апошніх даных убрана збожжавых і зернебабовых на плошчы 1,8 мільёна гектараў (72 працэнты агульнага пакасчыка). Самыя нізкія лічбы ў Магілёўскай вобласці — 61 працэнт. Гэты рэгіён нават адстаў ад Віцебшчыны, дзе ўжо апрацавалі 63 працэнты. Лідзіруюць жа па-ранейшаму Брэсцкая і Гродзенская вобласці — 86 і 82 працэнты адпаведна. Дарэчы, Гродзеншчына ўжо «перасокнула» праз мільён тон агульных намалотаў. Па рэспубліцы ж гэты пакасчык складае 4,2 мільёна тон.

Мікалай ЛІТВІНАЎ.

УСМІХНЁМСЯ

Прывыкаем да калектывізму.

Фота Ігара ПЯТРОВА.

Мужык прыязджае з дому адпачынку і ў сябе на працы дзеліцца свежымі ўражаннямі. Ён паказвае пальцам на групавы фотаздымак:

— Гэта са мной была... А тая з гэтым...

Адзін з супрацоўнікаў бачыць на фотаздымку сваю жонку, якая ў гэты час таксама была ў доме адпачынку, і дрыжачым голасам пытае:

— А гэта, гэта з кім?..

— А гэта ў нас самая прыстойная. Як з мужам прыехала, так з ім і назад паехала.

ЗЮГАНАЎ УСКЛАДАЕ НА ЕЛЬЦЫНА І ЧАРНАМЫРДЗІНА АДКАЗНАСЦЬ ЗА СІТУАЦЫЮ Ў РАСІІ

Лідэр КПРФ падкрэсліў, што новы кабінет міністраў «павінен быць у стане праводзіць курс на адраджэнне краіны, а гэта можа адбыцца толькі ў выпадку ўходу цяперашняга кіраўніка дзяржавы». Г. Зюганаў заклікаў Б. Ельцына «праявіць элементарнае пачуццё адказнасці і палітычнай волі» і добраахвотна пайсці ў адстаўку.

«Некаторыя спецыялісты цяпер гавораць аб неабходнасці стварэння праваррадыкальнага ўрада з Чарнамырдзіным і Лебедзем. Гэта — лацінаамерыканскі варыянт. Ён не толькі бесперспектыўны, але і вельмі небяспечны для краіны», — падкрэсліў Г. Зюганаў.

Падкрэсліўшы, што ён «не верыць ніводнаму слову ні Ельцына, ні Чарнамырдзіна», сказаўшы, што «цяпер дзяржаўны рэактар пайшоў ужо ў разнос», ён выказаў меркаванне, што прэзідэнт «даўно ўжо не ўдзельнічае ў жыцці краіны, а клапоціцца толькі пра жыццезабеспячэнне сваё і свайго клана».

КААЛІЦЫЯ ЧАРНАМЫРДЗІН—ЛЕБЕДЗЬ ЛЯ РУЛЯ ДЗЯРЖАВЫ БЕСПЕРСПЕКТЫЎНАЯ

У выпадку датэрмінова складання прэзідэнтам РФ Барысам Ельцыным сваіх паўнамоцтваў «не выключана, што да ўлады ў Расіі прыйдзе тандэм Чарнамырдзін—Лебедзь». Такое меркаванне выказаў у сераду ў інтэр'ю «Інтэрфаксу» прэзідэнт фонду «Палітыка» Вячаслаў Ніканаў.

Пры гэтым ён патлумачыў, што ў гэтым выпадку Віктар Чарнамырдзін выступіў бы ў якасці кіраўніка дзяржавы, а Аляксандр Лебедзь — у якасці віцэ-прэзідэнта, што патрабуе ўнясення паправак у Канстытуцыю.

МІНФІН НЕ МАЕ ІНФАРМАЦЫІ АБ АРЫШЦЕ РАСІЙСКАЙ МАЁМАСЦІ ЗА МЯЖОЙ

Міністэрства фінансаў РФ не мае афіцыйнай інфармацыі аб замарожванні ці арышце расійскай маёмасці за мяжой, заявіў агенцтву «Інтэрфакс-АФІ» ў сераду намеснік міністра фінансаў РФ Алег Уюгін.

Па яго словах, увядзенне 90-дзённага мараторыя на выплату айчыннымі банкамі і прадпрыемствамі даўгоў перад нерэзідэнтамі, верагодна, ўскладніла ўзаемаадносіны паміж імі, аднак фактаў прамога адмаўлення ад выканання замежнымі банкамі даручэнняў расійскіх банкаў пакуль не адзначана.

«Хадзіць шмат чутак аб магчымасці арышту нашай маёмасці за мяжой, але гэтым чуткам давяраць нельга», — сказаў А. Уюгін.

Інтэрфакс.

РАСПАРАДЖЭННЕ ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ № 219 РП

Аб аб'яўленні Падзякі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

За дзяржаўны падыход да развіцця айчыннага спорту і актыўны ўдзел ва ўдасканаленні спартыўнай базы ў рэспубліцы аб'явіць Падзяку Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь:

Ціцянкову Івану Іванавічу — кіраўніку спраў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

Агальцу Валянціну Сцяпанавічу — міністру ўнутраных спраў

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А. ЛУКАШЭНКА.

25 жніўня 1998 г., г. Мінск.

ЗА ЎДЗЕЛ У РАЗВІЦЦІ АЙЧЫННАГА СПОРТУ — ПАДЗЯКА ПРЭЗІДЭНТА

Аляксандр Лукашэнка падпісаў распараджэнне аб аб'яўленні падзякі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Падзяка Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь аб'яўлена таксама групе асоб (усяго семнаццаць чалавек) за актыўны ўдзел у развіцці айчыннага спорту і ўдасканаленне спартыўнай базы ў рэспубліцы.

Сярод іх — генеральны дырэктар калектыўнага прадпрыемства «Пінскдрэў» Ларан Арыніч, прэзідэнт закрытага акцыянернага таварыства «Белпалівaэнерга» Васілій Варфаламееў, генеральны дырэктар вытворчага аб'яднання «Беларуськалій» Пётр Калугін, намеснік дырэктара рэспубліканскага спартыўнага цэнтра «Дынама» па эксплуатацыі — дырэктар стадыёна «Дынама» Вячаслаў Хрусталёў і іншыя.

БЕЛТА.

ЛЕПШЫЯ РАБОТНІКІ БЕЛАРУСКАГА АКЦЫЯНЕРНАГА КАМЕРЦЫЙНАГА ПРАМЫСЛОВА-БУДАЎНІЧАГА БАНКА ЎЗНАГАРОДЖАНЫ ДЗЯРЖАЎНЫМІ ЎЗНАГАРОДАМІ

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка падпісаў Указ аб узнагароджанні групы работнікаў Беларускага акцыянернага камерцыйнага прамыслова-будаўнічага банка дзяржаўнымі ўзнагародамі Рэспублікі Беларусь.

За вялікі ўклад у развіццё і ўдасканаленне банкаўскай сістэмы рэспублікі ордэнам Пашаны ўзнагароджаны начальнік упраўлення крэдытавання і дэпазітаў Надзея Бальшынская, кіраўнік Кастрычніцкага аддзялення банка ў горадзе Мінску Тамара Баранчык, намеснік дырэктара дэпартамента стратэгічных і тактычных накірункаў дзейнасці Тамара Высоцкая, намеснік галоўнага бухгалтара ўпраўлення банка па Гомельскай вобласці Алена Отчык і кіраўнік аддзялення банка ў горадзе Жодзіне Ніна Смольская.

Медалём «За працоўныя заслугі» — кіраўнік аддзялення банка ў горадзе Баранавічы Марыя Залатухіна, галоўны бухгалтар упраўлення банка па Магілёўскай вобласці Валянціна Капорына, начальнік інавацыйна-экспертнага аддзела ўпраўлення банка па гораду Мінску Вера Касцюкевіч, намеснік галоўнага бухгалтара аддзялення банка ў горадзе Лідзе Раіса Рудзінская і вядучы інжынер-эканаміст Першамайскага аддзялення банка ў горадзе Віцебску Вольга Хаміцэвіч.

БЕЛТА.

НАЗНАЧЭННІ

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка 25 жніўня падпісаў шэраг указаў аб новых назначэннях.

У прыватнасці, палкоўнік міліцыі Міхаіл Удавікоў назначаны першым намеснікам міністра ўнутраных спраў — начальнікам міліцыі.

Указамі кіраўніка дзяржавы генерал-маёр Віктар Навельскі і палкоўнік Валянцін Нікіцін назначаны намеснікамі Дзяржаўнага сакратара Савета Бяспекі Рэспублікі Беларусь.

Палкоўнік Сцяпан Сухарэнка ўказам прэзідэнта назначаны начальнікам упраўлення Камітэта дзяржаўнай бяспекі па г. Мінску і Мінскай вобласці.

БЕЛТА.

ТЭЛЕФОННАЯ РАЗМОВА М. У. МЯСНІКОВІЧА З В. Б. ЮМАШАВЫМ

Як паведамілі ў Адміністрацыі кіраўніка беларускай дзяржавы, 26 жніўня кіраўнік Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь М. У. Мясніковіч па даручэнню А. Р. Лукашэнкі звязаўся па тэлефоне з кіраўніком Адміністрацыі Прэзідэнта Расіі В. Б. Юмашавым. У ходзе тэлефоннай размовы М. У. Мясніковіч і В. Б. Юмашаў абмеркавалі шэраг пытанняў беларуска-расійскага супрацоўніцтва ў рамках СНД і Саюза Беларусі і Расіі.

Аб выніках размовы В. Б. Юмашаў інфармаваў Прэзідэнта Расійскай Федэрацыі Б. М. Ельцына. Як стала вядома ў канцы дня, Б. М. Ельцын прыняў рашэнне накіравацца ў Крым, дзе ўжо знаходзяцца Прэзідэнт Беларусі А. Р. Лукашэнка і Прэзідэнт Украіны Л. Д. Кучма, выконваючага абавязкі прэм'ер-міністра Расіі В. С. Чарнамырдзіна для трохбаковых кансультацый. В. С. Чарнамырдзін павінен прыбыць у Крым вечарам 26 жніўня. Крыніцы ў Маскве пры гэтым падкрэсліваюць, што Б. М. Ельцын лічыць такія кансультацыі асноўнымі ў сістэме ўзаемаадносінаў Расіі з СНД.

БЕЛТА.

АБ СЯРЭДНЯМЕСЯЧНАЙ ЗАРАБОТНАЙ ПЛАЦЕ РАБОЧЫХ І СЛУЖАЧЫХ

Міністэрства статыстыкі і аналізу Рэспублікі Беларусь паведамляе, што сярэдняя налічаная заработная плата рабочых і служачых у ліпені 1998 года склала 4.620.084 рублі (у чэрвені 1998 года была 4.430.562 рублі) і ўзрасла ў параўнанні з ліпенем 1997 года ў 1,9 раза.

ЗНЕШНЕЭКАНАМІЧНАЯ ДЗЕЙНАСЦЬ КРАІНЫ Ў НАДЗЕЙНЫХ РУКАХ ДВУХ МІНІСТЭРСТВАЎ

Кола пытанняў, якія датычаць удасканалення знешнеэканамічнай дзейнасці краіны, было абмеркавана 26 жніўня на сумеснай калегіі Міністэрства замежных спраў і Міністэрства знешніх эканамічных сувязяў. Яна адбылася ў МЗС рэспублікі пад старшынствам кіраўнікоў двух ведамстваў Івана Антановіча і Міхаіла Марыніча.

З асаблівай увагай на калегіі абмяркоўвалася пытанне рэалізацыі дамоўленасцяў, дасягнутых у ходзе візітаў за мяжу прэзідэнта краіны Аляксандра Лукашэнкі і прэм'ер-міністра Сяргея Лінга. Было адзначана, што менавіта гэты напрамак для двух міністэрстваў з'яўляецца адным з прыярытэтных у іх дзейнасці.

Удзельнікі калегіі таксама абмеркавалі меры, якія садзейнічаць актывізацыі і ўдасканаленню сумеснай работы па выкананню дамоўленасцяў, дасягнутых у выніку перагавораў на вышэйшым узроўні. Былі таксама абмеркаваны перспектывы развіцця эканамічнай дыпламатыі.

Вольга ШЧАДРЫНА, БЕЛТА.

У ПЕНСІЙНАЕ ЗАКАНАДАЎСТВА ЎНЕСЕНЫ ЗМЯНЕННІ

З 1 верасня гэтага года ўступае ў сілу Закон Рэспублікі Беларусь ад 15 ліпеня 1998 г. «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон Рэспублікі Беларусь «Аб пенсійным забеспячэнні» і ў Закон Рэспублікі Беларусь «Аб парадку ўвядзення ў дзеянне Закона Рэспублікі Беларусь «Аб пенсійным забеспячэнні» («Звязда», 4 жніўня 1998 года).

Найбольш важнымі з іх з'яўляюцца наступныя.

Па-першае, гэта змяненні, што датычацца павышэння пенсій асобным катэгорыям пенсіянераў — найбольш сацыяльна слабым. З 1 верасня 1998 года павялічваюцца памеры пенсій з выпадку страты кармільца на кожнага ўтрыманца з 30 да 40 працэнтаў сярэднямесячнага заработку кармільца, прымаемага для налічэння пенсіі, а на дзяцей — круглых сірот — з 30 да 50 працэнтаў сярэднямесячнага заработку абодвух кармільцаў. Да пенсій з выпадку страты кармільца ўведзена надбаўка на догляд дзецям-інвалідам ва ўзросце да 16 гадоў і інвалідам з дзяцінства II групы (да 1 верасня права на гэтую надбаўку было прадастаўлена толькі інвалідам I групы, асобам, дасягнуўшым 80-гадовага ўзросту, а таксама адзінокім пенсіянерам, што маюць патрэбу па заключэнню МРЭК ці ВКК у пастаяннай пабочнай дапамозе), якія атрымліваюць гэтыя пенсіі. Размер надбаўкі на догляд складае 50 працэнтаў мінімальнага размеру пенсіі па ўзросту. Налічэнне гэтай надбаўкі робіцца на падставе дакументаў пенсійнай справы, якія пацвярджаюць неабходныя абставіны. Атрымальнікам пенсій, у пенсійных справах якіх няма такіх дакументаў, неабходна прадставіць іх у аддзел сацыяльнай абароны па месцы жыхарства.

Акрамя таго, з 1 верасня г.г. павялічваюцца сацыяльныя пенсіі. Інвалідам I групы, інвалідам з дзяцінства 1 і 2 груп і дзецям-інвалідам ва ўзросце да 16 гадоў размер сацыяльнай пенсіі павялічаны са 100 да 150 працэнтаў мінімальнага размеру пенсіі па ўзросту, інвалідам 2 групы (акрамя інвалідаў з дзяцінства), асобам, дасягнуўшым узросту мужчыны — 60 гадоў, жанчыны — 55 гадоў, і дзецям у выпадку страты кармільца на кожнае дзіця — з 50 да 100 працэнтаў мінімальнага размеру пенсіі па ўзросту, інвалідам 3 групы — з 30 да 50 працэнтаў мінімальнага размеру пенсіі па ўзросту.

Указаныя змяненні Закона закрануць больш за 180 тыс. атрымальнікаў пенсій. Канешне, гэтае павышэнне не дазволіць вырашыць праблему матэрыяльнай забяспечанасці ў названых катэгорый, аднак даводзіцца ўлічваць магчымасці дзяржаўнага бюджэту, з якога фінансуюцца сацыяльныя пенсіі, і абмежаванасць сродкаў Фонду сацыяльнай абароны насельніцтва.

У агульнай сістэме пенсійнага забеспячэння права на працоўную пенсію павінна прадастаўляцца толькі асобам, якія ўдзельнічаюць у страхавой пенсійнай сістэме, а размер пенсіі вызначыцца аб'ёмам удзелу застрахаванага ў фінансаванні гэтай сістэмы. Пры прадастаўленні права на пенсію незастрахаваным асобам павінны працаваць іншыя сістэмы сацыяльнага забеспячэння і крыніцы іх фінансавання.

Менавіта зыходзячы з гэтага, шэраг змяненняў і дапаўненняў заканадаўства, унесеных Законам ад 15 ліпеня 1998 г., накіраваны на больш поўную рэалізацыю прынцыпаў сацыяльнага страхавання ў пенсійным забеспячэнні, асноўным з якіх з'яўляецца адэкватнасць размеру працоўнай пенсіі аб'ёму ўнесеных узносаў у пенсійную сістэму ў перыяд працоўнай дзейнасці. З 1 верасня г.г. права на працоўную пенсію будуць мець асобы, якія ў перыяд работы ці заняцця іншымі відамі дзейнасці падлягалі дзяржаўнаму сацыяльнаму страхаванню і за іх, а таксама імі самімі ў прадугледжаных заканадаўствам выпадках уплачваліся страхавыя ўзносы, і іх сем'і, г. зн. права на працоўную пенсію прадастаўляецца асобам, маючым страхавы стаж. У сувязі з гэтым хацелася б звярнуць увагу, што пры назначэнні пенсіі па ўзросту пры поўным стажы работы (для назначэння пенсіі па ўзросту патрэбна не менш 20 гадоў стажу работы для жанчын і 25 гадоў — для мужчын), а таксама пенсіі па інваліднасці і з выпадку страты кармільца (у тым ліку пры няпоўным стажы работы) не ўстаноўлена абавязковая працягласць страхавога стажу, дастаткова толькі факта ўплаты страхавых узносаў. Што ж датычыцца пенсій па ўзросту пры няпоўным стажы, дык яна будзе назначацца асобам, страхавы стаж якіх складае не менш 5 гадоў. Па раней дзеючаму заканадаўству права на працоўную пенсію можна было набыць маючы 1 месяц працоўнага стажу (і нават менш), прычым такое права атрымлівалі асобы, якія ніколі не з'яўляліся рабочымі, служачымі, калгаснікамі, і, адпаведна, не плацілі страхавыя ўзносы.

Разам з работай, у перыяд якой работнік падлягаў дзяржаўнаму сацыяльнаму страхаванню і за яго, а таксама ім самім у прадугледжаных заканадаўствам выпадках уплачваліся страхавыя ўзносы, у страхавы стаж уключаецца ваенная служба, прабыванне ў партызанскіх атрадах і злучэннях, служба ў органах дзяржаўнай бяспекі і ўнутраных спраў.

Пры назначэнні пенсій з 1 верасня г.г. уводзіцца таксама новы парадак налічэння стажу работы, працякаўшай пасля 1 ліпеня 1998 года. Працягласць улічваемага для назначэння працоўнай пенсіі стажу ўвязана з размерам сярэднямесячнага заработку работніка, з якога ўплачваліся страхавыя ўзносы. У тым выпадку, калі сярэднямесячны заработак за каляндарны год (ці менш, калі ў адпаведным годзе мелі месца прыём на работу ці звальненне, пачатак ці выключэнне з ліку плацельшчыкаў страхавых узносаў), з якога ўплачаны страхавыя ўзносы, аказаўся ніжэй за мінімальна дапушчальны ўзровень аплаты працы, які ўстанаўліваецца заканадаўствам, дык у працоўны стаж залічваецца не ўвесь адпрацаваны каляндарны год (ці менш), а перыяд у залежнасці ад суадносінаў фактычнага заработку работніка і мінімальна дапушчальнага ўзроўню аплаты працы. За мінімальна дапушчальны ўзровень аплаты працы цяпер прымаецца размер устаноўленай урадам мінімальнай заработнай платы.

Як указана вышэй, такі парадак вылічэння стажу для назначэння пенсіі ўводзіцца ў адносінах да работы, працякаўшай з 1 ліпеня 1998 года. Работа да гэтай даты будзе ўключацца ў стаж па правілах раней дзеючага заканадаўства.

Унесены змяненні і ў парадак вылічэння спецыяльнага стажу для назначэння датэрміновых пенсій па ўзросту за работу з асаблівымі ўмовамі працы і за выслугу гадоў. У гэты стаж будзе залічвацца толькі час, на працягу якога работнік быў непасрэдна заняты выкананнем работ, што даюць права на пенсію за работу з асаблівымі ўмовамі працы ці за выслугу гадоў, а таксама перыяды часовай непрацаздольнасці і час, на працягу якога за работнікам ва ўстаноўленым заканадаўствам парадку захоўвалася сярэдняя заработная плата. Перыяды прастояў, адпачынкаў без захавання заработнай платы і іншыя перыяды, калі работніку не выплачвалася заработная плата, у спецыяльны стаж не ўключаецца.

Яшчэ адно змяненне ўнесена ў артыкул 57 Закона «Аб пенсійным забеспячэнні» і датычыцца яно выпадкаў вылічэння заработку для назначэння пенсіі, калі дакументы аб фактычным заработку не захоўваліся ў выніку стыхійных бедстваў, аварый, катастроф ці іншых надзвычайных сітуацый. Па жаданню таго, хто звярнуўся за пенсіяй, перыяды незахаванасці дакументаў аб заработку па ўказаных прычынах не ўключаюцца ў 15-гадовы перыяд, з якога выбіраецца заработак для назначэння пенсіі. Калі дакументы аб фактычным заработку таго, хто звярнуўся за пенсіяй, захаваліся менш чым за перыяд, з заработку за які вылічаецца пенсія (менш чым за 5 гадоў, як правіла), заработак за кожны месяц перыяду, якога не стае, прымаецца ў размеры сярэдняга заработку работніка адпаведнай прафесіі і кваліфікацыі, што вызначаецца ў парадку, устаноўленым Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Па раней дзеючаму заканадаўству час, за які дакументы аб фактычным заработку не захаваліся, з 15-гадовага перыяду не выключаўся і нярэдка ў гэтых выпадках пенсія назначалася ў мінімальным размеры. Пераразлік пенсій на гэтай падставе будуць рабіць аддзелы сацыяльнай абароны пасля прадстаўлення пенсіянерам дакументаў, што пацвярджаюць перыяд і прычыны незахаванасці дакументаў аб фактычным заработку.

Пачынаючы з 2000 года ўводзіцца механізм паступовага пераходу да вылічэння пенсій за ўвесь перыяд працоўнай (страхавой) дзейнасці: пры назначэнні пенсій з 1 студзеня 2000 г. штогод на адзін год павялічваецца перыяд, за які ўлічваецца заработак для вылічэння пенсіі, і з якога гэты перыяд выбіраецца. Цяпер пенсія вылічваецца з заработку за любыя 5 гадоў запар з апошніх 15 гадоў работы перад зваротам за пенсіяй. З улікам новай рэдакцыі артыкула 57 Закона «Аб пенсійным забеспячэнні» заработак для назначэння пенсіі ў 2000 годзе будзе вылічвацца за любыя 6 гадоў запар з апошніх 16 гадоў работы, у 2001 годзе — за 7 з 17 і г. д.

Змяненні заканадаўства па пытаннях вылічэння стажу і заработку павінны, у першую чаргу, зацікавіць будучых пенсіянераў: нават асобы, якія толькі ўступаюць у працоўную дзейнасць, ужо сёння «зарабляюць» сваю будучую пенсію.

У мэтах стымулявання добраахвотнага выхаду на пенсію ва ўзросце, які перавышае агульнаўстаноўлены, у Закон «Аб пенсійным забеспячэнні» з 1 верасня гэтага года ўведзены новы артыкул 23-1. Згодна з гэтым артыкулам размер пенсіі па ўзросту, што назначаецца пасля дасягнення ўзросту мужчынамі 60 гадоў, жанчынамі 55 гадоў, і пры наяўнасці агульнага стажу не менш 25 і 20 гадоў адпаведна, павялічваецца на адзін працэнт заработку, але не менш чым на адзін працэнт мінімальнага размеру пенсіі за кожныя поўныя два месяцы работы, што прайшлі з дня ўзнікнення права на пенсію па ўзросту на агульных падставах да дня звароту за пенсіяй. У выніку, калі работнік «адкладвае» свой выхад на пенсію па ўзросту, напрыклад, на год, дык потым, пасля выхаду на пенсію, да яго пенсіі дадаткова будзе налічана 7 працэнтаў заработку (6 працэнтаў — за год «адтэрміноўкі» выхаду на пенсію і 1 працэнт — за год стажу, што перавышае патрэбны для назначэння пенсіі). Прычым, пры павелічэнні пенсіі па артыкулу 23-1 Закона «Аб пенсійным забеспячэнні» размер пенсіі не абмяжоўваецца 75 працэнтамі заработку, якое прымяняецца пры павелічэнні пенсіі за стаж работы, што перавышае патрэбны, па артыкулу 23 гэтага Закона.

Палажэнні артыкула 23-1 Закона распаўсюджваюцца на пенсіянераў, якім упершыню пасля 1 верасня 1998 г. назначаецца пенсія па ўзросту на агульных падставах. Такое ж права прадастаўлена пенсіянерам, якія пасля гэтай даты адмовяцца ад атрымання ўжо назначанай пенсіі па ўзросту.

Унесены таксама змяненні і дапаўненні, накіраваныя на ўпарадкаванне пытанняў назначэння, пераразліку, выплаты пенсій, парадку абскарджвання рашэння органа, які назначае і выплачвае пенсіі. У прыватнасці, з 1 верасня 1998 г. рашэнне органа, які назначае і выплачвае пенсію, можа быць абскарджана ў вышэйстаячы орган сацыяльнай абароны і толькі пры нязгодзе з рашэннем вышэйстаячага органа сацыяльнай абароны спрэчка вырашаецца судом.

Заканадаўча ўстаноўлены бясспрэчны парадак спісання пераатрыманых сум пенсій з наймальніка, якія ўтварыліся ў выніку прадстаўлення ім дакументаў, якія ўтрымліваюць недакладныя звесткі.

У сувязі са змяненнямі і дапаўненнямі пенсійнага заканадаўства мясцовым органам сацыяльнай абароны даручана забяспечыць своечасовы пераразлік пенсій з 1 верасня 1998 года, правесці растлумачальную работу сярод насельніцтва і давесці гэтыя змяненні да кожнага суб'екта гаспадарання.

Н. Н. ШАЎЛОЎСКАЯ, за начальніка ўпраўлення пенсійнага забеспячэння Міністэрства сацыяльнай абароны.

МАЛАКО ЁСЦЬ, АЛЕ ЁСЦЬ І ПЫТАННІ

Паўтара года назад я пісаў пра Ляхавіцкі малаказавод, які з'яўляўся тады перадавым прадпрыемствам у сваёй галіне. І сёння завод не здаў пазіцый. Захаваў канкурэнтаздольнасць прадукцыі, у яго ўстойлівае фінансавае становішча.

Тут, здавалася б, і пісаць няма пра што, але пры размове з дырэктарам завода Вячаславам Жукоўскім выявілася, што сёлета завод зарабіў толькі 60 тысяч долараў, у той час, як у мінулым — паўтара мільёна...

Справа ў тым, што сёння амаль уся прадукцыя завода распісана. Прадпрыемству застаецца толькі выпускаць прадукцыю, а распараджаюцца ёю арганізацыі, якія атрымалі гэтае права зверху.

Калгасы за ўзятыя таварныя крэдыты разлічваюцца прадукцыяй. У свой час яны набылі мінеральны ўгнаенні, сродкі аховы раслін і г. д. Цяпер трэба пагашаць даўгі. І робіцца гэта наступным чынам.

Напрыклад, калгас атрымаў угнаенняў на 1 млрд. рублёў. Весь на гэты мільярд ён павінен бясплатна паставіць малако на малаказавод, які ў сваю чаргу адпраўляе прадукцыю, скажам, Аграгандлю, а той ужо збывае яе каму хоча і, вядома ж, распараджаецца фінансамі.

Безумоўна, за таварныя крэдыты трэба разлічвацца, але В. Жукоўскі лічыць, што і малаказавод разам з райвыканкамам мог бы вырашыць гэтую праблему і напрамую разлічыцца за крэдыты, што было б прасцей. Скажам, тыя ж паўтара мільёна долараў і пайшлі б на аплату таварных крэдытаў гаспадарак раёна. А тут яшчэ калгас не можа выбіраць, дзе яму купляць тыя ж угнаенні. Хаця, больш выгадна можа было б набыць іх у другой арганізацыі, дзе яны больш танныя.

Што сельскай гаспадарцы неабходна дапамагаць, дырэктар гэтага не аспрэчвае, але лічыць, што дзяржава ў гэтай сітуацыі не павінна страчваць. Інтарэсы дзяржавы павінны стаяць на першым месцы. У завода былі наладжаны кантакты за мяжой Беларусі, а цяпер рынкі згублены, кантакты парушаны.

І яшчэ адзін момант. Малаказавод, як і ўсе заводы Брэсцкай вобласці, вязе малако на перапрацоўку ў Мінск. Чаму, меназіта, сыравіну, а не пастаўляюць у сталіцу гатовую прадукцыю? Гэта было б выгадней для ўсіх, акрамя хіба сталічных малакакамбінатаў. А то за сотні кіламетраў вязуць малако ў Мінск. І справа тут не ў якасці прадукцыі. Вядома ж, што малако ды тварог Ляхавіцкага завода не ўступіць аналагічнай прадукцыі сталічных прадпрыемстваў.

Раней малако адпраўлялі толькі ў першым і чацвёртым кварталах — зімой, а сёлета і летам. Прадукцыя, якая выпускаецца ў раёнах, значна танней, чым перапрацоўка сыравіны ў сталіцы. А заводы на раёне нясуць пэўныя фінансавыя страты, магутнасці не загружаны на ўсю моц, вызваляецца працоўная сіла.

Сёлета Ляхавіцкі завод ужо адправіў у Мінск 613 тон сыравіны, хаця і сам мог бы выпусціць прадукцыю і рэалізаваць яе ў сталіцы. Вышэйстаячая арганізацыя прыняла такую пастанову, выходзячы з нейкіх сваіх меркаванняў, а вось аддувацца павінны працоўныя калектывы з правінцыі.

Старшыня Брэсцкага аблаграпрама Якаў Бухавецкі пракаменціраваў гэтую з'яву так:

— Я лічу сітуацыю, якая склалася з адпраўкай малака на перапрацоўку ў Мінск, ненармальнай. Малаказаводы вобласці маглі б пастаўляць самі прадукцыю, і гэта для дзяржавы ў цэлым было б больш выгадна.

Сымон СВІСТУНОВІЧ.

Фота Ігара ПЯТРОВА.

ГАЛУБІНАЯ «МАТУЛЯ» ЖЫВЕ Ў МІНСКУ

Мінск, 6 гадзін раніцы, раён каля станцыі метро «Пушкінская». На зялёнай траўцы паміж маладзенькімі дрэвамі стаяла маленькая, хударлявая і ўжо далёка не маладая жанчына. На кожным плячы ў яе вісела па торбе, з якіх па чарзе яна даставала і кідала ў паветра зерне...

А вакол жанчыны кружылі галубы. Птушкі садзіліся сваёй карміцельцы на плечы, так уважліва сачылі за кожным крокам сваёй гаспадыні, што нават здавалася, што гэта жанчына і з'яўляецца сапраўднай матуляй гэтай вялікай крылатай сям'і.

Надзея Папова, як звалі пажылую жанчыну, жыла тут непадалёку, у шматкватэрным доме на 5-ым паверсе. Нарадзілася яна ў Крыме, там жа сустрэла Айчынную вайну, потым працавала ў санаторыі, пакуль у 1970 годзе не сустрэла свайго Аляксея Генадзьевіча, які стаў яе мужам і перавёз у Беларусь.

— Там, у Крыме, на маёй радзіме, галубоў многа-многа. Яны купаюцца ў фантанах, частуюцца хлебам амаль з рук у людзей. Мне здаецца, што іх сёння там усе любяць і кормяць. На жаль, у Мінску ёсць шмат людзей, якім яны не падабаюцца. Галубоў б'юць і нават забіваюць...

Кватэра Надзеі Юр'еўны — невялікі шпіталь для птушак. У калідоры ў карабачцы жыве Гоша. Яму дні 4 таму нехта ўдарыў палкай па галоўцы. Гоша атрымаў сапраўдную кантузію. Калі птушка ідзе па калідоры, яе кідае з боку ў бок, а калі спрабуе пакляваць зерне, то не можа трапіць дзюбкай у ежу. Корміць Гошу баба Надзея з піпеткі і спадзяецца, што праз нейкі час кантузія пройдзе. У ванным пакоі ў каробачках жывуць дзве сяброўкі, у якіх пакалечаныя лапкі, а ў прыбіральні знайшлі прытулак яшчэ два галубы з параненымі крыламі. Каб паламаныя галубіныя косці хутчэй зрасталіся, Надзея Юр'еўна купляе для птушак муміё, перавязвае лапкі і крылы бінтом. Калі галубы папраўляюцца, іх адпускаюць на волю. На жаль, часта дзеці лезуць на дахі дамоў і ловяць птушак, перацягваюць рыбалоўнай лескай ножкі галубам і... адпускаюць. Леска разразае косці птушак менш чым за суткі, і лапкі адвальваюцца.

— У нас у кватэры 5 гадоў жылі два вельмі прыгожыя галубы, у якіх зусім не было ножак. Раненым і хворым птушкам я дапамагаю чым магу, але яны не заўсёды выжываюць. Калі галубы ўсё ж такі паміраюць, мне становіцца вельмі балюча...

—...Я ведаю аб тым, што многія людзі не разумеюць, чаму я дапамагаю галубам. Не, гэта не хобі. Гэта мая клятва, ці хутчэй за ўсё крык, які я буду несці ўсё жыццё. Справа ў тым, што калі я была на фронце санітаркай, наша часць трапіла ў вельмі цяжкае становішча. Я выцягвала параненых і абмарожаных байцоў. Алe лекаў амаль не было, і іх потым вельмі шмат паміpала. — Па маршчыністым твары жанчыны павольна цячэ сляза. — І нічога нельга было зрабіць. Паміраючы, яны мне гаварылі: «Мы хутка пойдзем і станем чарадой галубоў. Дарагая сястрычка, мы прыляцім да цябе, ты нас кармі».

А цяпер, калі галубы паміраюць у мяне амаль на руках, я зноў успамінаю вайну і бачу тых юных хлопчыкаў, якія не дажылі да перамогі...

Цельца птушкі кладу у каробачку і вязу за горад хаваць. Кожны раз, калі я хаваю галубоў у лесе, я памінаю загінуўшых на фронце і праклінаю вайну.

Надзея Юр'еўна корміць галубоў 2 разы ў дзень: у 6 раніцы і ў 5 гадзін вечарам. У асноўным бабуля Надзея корміць птушак ячнымі крупамі і семкамі. Крупы галубіная карміцелька купляе ў магазіне, а семкі на рынку. Сёння Надзея Юр'еўна ўжо не працуе, атрымлівае пенсію каля 2,5 мільёна рублёў. Муж таксама ўжо пенсіянер. На гэтыя грошы шмат круп не накупляеш. Добра дапамагае Надзеі пляменнік, які зараз жыве ў Расіі. Ён стаў там вялікім начальнікам ва ўзброеных сілах і грошы ў яго ёсць.

— Пляменнік дасылае мне расійскія грошы, я іх потым мяняю і купляю ежу для галубоў. Ён ведае аб тым, куды «ідуць» яго грошы, але не злуе на мяне, а толькі пры сустрэчы ўсміхаецца і моўчкі круціць галавой. А навошта мне гэтыя грошы? На жаль, у мяне няма сваіх дзетак. Мабыць, таму я так моцна і люблю галубоў...

Сяргей ПАЛІНІН.

Погляд

МІТЫНГ У АБАРОНУ БЕЛАРУСКАМОЎНАГА ШКОЛЬНІЦТВА НЕ АДБУДЗЕЦЦА. ЧАМУ?

Таварыства Беларускай мовы падало ў Мінскі гарвыканкам заяўку на правядзенне 31 жніўня мітынгу ў абарону беларускамоўнага школьніцтва і за стварэнне нацыянальнага беларускага ўніверсітэта. 1 верасня ТБМ меркавала правесці пікетаванне гарвыканкама з гэтай жа нагоды. Аднак дазволішы пікет, гарадскія ўлады забаранілі правядзенне мітынгу.

Намеснік старшыні Мінскага гарвыканкама Віктар Чыкін паведаміў «Звяздзе», што ён адмовіў у правядзенні мітынгу «па чыста фармальнаму прызнаку. Заяўка па закону падаецца за 15 дзён, а ТБМ спазнілася на адзін дзень». Ён мяркуе, што адзін дзень — гэта дастаткова многа, і гарвыканкам не можа дазволіць мітынг у такіх умовах, бо яго рашэнне будзе аспрэчана пракуратурай, якая сочыць за выкананнем закона аб масавых акцыях.

— Арганізацыя, якая жадае атрымаць у карыстанне частку горада, калі яна сур'ёзная, то павінна выканаць нескладаныя фармальнасці пры падачы заяўкі. Калі ж яна несур'ёзная, то ёй горад даваряць нельга, — лічыць В. Чыкін.

Старшыня Таварыства беларускай мовы вядомы паэт Генадзь Бураўкін не згодзен з рашэннем Віктара Чыкіна, паколькі заяўка была пададзена яшчэ 14 жніўня, і яна, магчыма, проста была зарэгістравана толькі 17-га, пасля выхадных.

— Нават калі мы на адзін дзень спазніліся, дык што, яны не маглі нам дазволіць правядзенне акцыі? Я лічу, што яны абавязаны былі яе дазволіць, разумеючы, што гэта запланавана правесці перад пачаткам навучальнага года. Калі вы зацікаўлены ў развіцці беларускай мовы, калі вы сапраўды так турбуецеся за яе як у прамовах з трыбун, дазвольце, але зрабіце запіс, што арганізацыя павінна падаваць заяўкі загадзя. Вось гэта было б рашэнне адказных дзяржаўных людзей, якія паважаюць сваіх грамадзян, якія разумеюць іх, — зазначыў Генадзь Бураўкін.

Якія ж праблемы ТБМ хацела ўзняць перад пачаткам навучальнага года? Старшыня ТБМ упэўнены, што з беларускамоўнай адукацыяй у нас не ўсё ў парадку, апошнім часам скарачаюцца беларускамоўныя школы і класы, на гэта ТБМ перад пачаткам навучальнага года на мітынгу хацела звярнуць увагу гарадскіх улад і заклікаць бацькоў усёткі не дазваляць яшчэ больш скарачаць беларускамоўнае навучанне.

— Мы звярнуліся б і да кіраўніцтва краіны з нашай трывогай, з патрабаваннямі не дапускаць фактаў ігнаравання беларускай мовы ў працэсе навучання. Акрамя таго мы выступаем ужо даўно і хацелі б на гэтым мітынгу яшчэ раз падкрэсліць, што мы лічым абсалютна заканамерным і неабходным адкрыццё нацыянальнай вышэйшай навучальнай установы — Нацыянальнага ўніверсітэта ў Мінску. Мы сабралі за гэта каля 7 тысяч подпісаў па ўсёй Беларусі, — сцвярджае Генадзь Бураўкін. — Цяпер жа ідзе пастаяннае, відавочнае, планамернае і свядомае выцісканне беларускай мовы з працэсу адукацыі і выхавання. Катастрафічна падае колькасць дзетак, якія навучаюцца па-беларуску ў Мінску і іншых гарадах. Ёсць цэлыя раёны, дзе амаль няма ніводнага беларускамоўнага вучня, як, напрыклад, у Оршы, дзе летась не было ніводнага школьніка ў беларускамоўным класе, і гэта на радзіме Уладзіміра Караткевіча... А паколькі гэта не атрымлівае адпаведных ацэнак з боку ўладаў, пэўнамісі, я не чую іх, не чую нават трывогі, што такі працэс ідзе, і не бачу нейкіх мераў, якія б паказвалі, што гэты працэс лічыцца ў нашай дзяржаве ненармальным, ненатуральным, няправільным, то гэта дае мне падставы лічыць, што тое, што адбываецца, — невыпадкова. І калі многія спасылаюцца на дэмакратыю, на тое, што ёсць права выбару, што нельга прымушаць бацькоў рабіць тое, чаго яны не хочуць, то я заўсёды пытаюся: а што, у дзяржавы павінна быць свая палітыка ці не? Я лічу, што павінна, павінна быць нацыянальная палітыка, і ў беларускай дзяржаве яна павінна быць беларускай нацыянальнай палітыкай. Але тое, што ў нас робіцца, калі справа пушчана на самацёк, — гэта таксама палітыка. Таму, бачачы ўсё гэта і лічачы гэта ўсё няправільным, неразумным і нават гістарычна шкодным, мы хацелі яшчэ раз звярнуць увагу. Тым больш, што мае ранейшыя выступленні, у тым ліку ў газеце «Звязда», не маюць ніякага водгуку, а там былі канкрэтныя прапановы, як зрабіць так, каб беларуская і руская мовы былі сапраўды роўныя.

— Гэта іх канстытуцыйнае права — выказаць сваю пазіцыю, размова ў дадзеным выпадку не ішла аб тым, што нам падабаецца ці не падабаецца гэтая сітуацыя, а аб элементарнай фармальнасці, — зазначыў Віктар Чыкін.

Ацэньваючы заняпад беларускамоўнага школьніцтва ў сталіцы, ён прызнаў: «Гэта дрэнна, канешне, хто з гэтым спрачаецца». Аднак на пытанне, а што ж гарадская ўлада будзе прадпрымаць, каб забяспечыць роўны статус беларускай і рускай моў, так і не змог адказаць. ТБМ жа ён парэкамендавала падаць новую заяўку на мітыг, і гарвыканкам яе разгледзіць.

Валер КАЛІНОЎСКІ.

Тры пытанні да чытача

Галіна АЛЕЙНІК, дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі:

«ВАША ГАЗЕТА ЗАЙМАЕ Ў МАІМ ЖЫЦЦІ НЕ АПОШНЯЕ МЕСЦА»

1. Чаму вы чытаеце «Звязду»?

— Вы ж разумееце, што ўжо сама праца ў бібліятэцы, тым больш Нацыянальнай, абавязвае мяне кожны дзень праглядваць «акіян» прэсы. Не ўсю, вядома, аднак, шчыра скажу, ваша газета займае ў маім жыцці не апошняе месца.

2. Што вам падабаецца ў «Звяздзе»?

— Перш за ўсё ваша газета ў мяне асацыіруецца з аб'ектыўнай палітычнай і эканамічнай інфармацыяй. І, што галоўнае, інфармацыяй двухбаковай — без крайнасцяў, але карыснай.

3. Што б вы хацелі змяніць у «Звяздзе»?

— Каб вы больш пісалі аб культуры. У гэтым сэнсе я не магу роўніць вашу газету з тымі ж, скажам, «Кніжным аглядам» (дарэчы, а чаму б вам не ўвесці такую рубрыку?) альбо ЛіМам. Таму і аддаю перавагу апошнім.

НА ЧЭРВЕНЬСКАЙ ЗЯМЛІ З'ЯВІЦЦА ДЗІЦЯЧЫ ПРЫТУЛАК

Як паведамілі «Звяздзе» ў аддзеле адукацыі Чэрвеньскага райвыканкама, у верасні ў раёне плануецца адкрыццё прытулку для абяздоленых дзяцей. Пад яго выдзелены тры пакоі ў Кулікоўскай базавай школе, дзе дзеці будуць аднaчасова навучацца і жыць.

Але для іх гэта ўстанова стане толькі часовым прыстанішчам паміж вуліцай і інтэрнатам, бо звычайна на ўстанаўленне асобы дзіцяці і на афармленне яго ў інтэрнат патрабуецца ад 2 да 3 месяцаў. Між іншым, жыхарамі прытулку могуць стаць не толькі дзеці, бацькі якіх пазбаўлены бацькоўскіх правоў, хаця, заўважым гэта праблема стаіць сёння перад раёнам вельмі востра. Толькі з пачатку гэтага года без бацькоў засталіся тут ужо больш за 20 дзяцей і на чарзе стаяць яшчэ 7 дзетак. Бывае і так, што бацькі кідаюць сваіх дзяцей адных ці на бабуль і накіроўваюцца за «доўгім» рублём кудысьці-небудзь далёка ад роднага дома. Ці дзіця жыве ў сям'і ў такіх умовах, што лепшым для яго жыллём можа стаць дзіцячы прытулак...

Надзея НІКАЛАЕВА.

КАНДЫТАР — ПРАФЕСІЯ, НЕБЯСПЕЧНАЯ ДЛЯ СПАЖЫЎЦОЎ?

Як ужо паведамляла раней «Звязда», у пачатку жніўня ў Драгічынскім раёне была зарэгістравана ўспышка сальманелёзу, падчас якой пацярпелі каля 60 чалавек.

Расследаванне, праведзенае раённай санэпідстанцыяй, прывяло спецыялістаў у кандытарскі цэх кааператыўна-гандлёвага вытворчага прадпрыемства «Надзея». Як было высветлена, 3 і 4 жніўня на канвееры з піражнымі тут стаяў хворы кандытар, а ўжо 5, 6 і 7 жніўня ў стацыянар пачалі паступаць інфіцыраваныя людзі. Прыкмячальны той факт, што яшчэ 1 жніўня захварэўшы на сальманелёз кандытар звярнуўся па медыцынскую дапамогу да тэрапеўта, які праявіў халатнасць і не толькі не адхіліў яго ад працы, а ўвогуле не даў яму нават бальнічны ліст. Да таго ж інцыдэнт выкрыў, што кандытарскія крэмавыя вырабы транспарціраваліся па раёну ў непрыстасаваным для гэтага транспарце і рэалізоўваліся ў сельскіх магазінах, асартыменты пералік у якіх не прадугледжае гандаль кандытарскімі крэмавымі вырабамі.

Трэба заўважыць, што на прыкмеце ў гігіеністаў пакуль застаюцца яшчэ чатыры работнікі кандытарскага цэху «Надзея», у якіх таксама была выдзелена сальманела. Магчыма, што хтосьці з іх таксама адыграў у масавым заражэнні насельніцтва не апошнюю ролю...

Надзея НІКАЛАЕВА.

БЕЗ «РАДЫЁТЭХНІКІ» — НІ СЛОВА, НІ ГУКУ

На акцыянерным таварыстве «Радыётэхніка» сёлетнія лічбы ўражваюць: за 7 месяцаў рост склаў (у параўнанні з такім жа перыядам мінулага года) 147 працэнтаў, з 1996 — 198, з 1995 — 374. Больш чым у тры разы! Сёлета прадпрыемства выйшла на ўзровень 1991 года — сваіх лепшых, як лічыць генеральны дырэктар Вацлаў Баркоўскі, часоў. Кожны год на «Радыётэхніцы» асвойваецца і ўкараняецца 10—15 новых відаў вырабаў.

50 працэнтаў прадукцыі прадпрыемства складаюць тавары народнага спажывання. Пасля рэалізацыі — хуткае атрыманне «жывых» грошай і ў выніку — своечасовая выплата заработнай платы. А атрымліваюць на «Радыётэхніцы» ў сярэднім 4,6 мільёна рублёў (ліпеньскія лічбы). Для раённага цэнтра, пагадзіцеся, не такія ўжо і благія грошы. Тым больш, што тавары можна набыць непасрэдна ў дзвюх фірменных крамах «Радыётэхнікі» — гэта больш выгадна.

Дарэчы, прадпрыемства — з'ява ўнікальная. У савецкія часы «Радыётэхніка» была адзіным у СССР вытворцам мікравентылятараў. Тут іх выпускалася да 50 тысяч у год. Таксама адным з напрамкаў працы была бартавая апаратура. Агульная спецыялізацыя гучала так: «камплектуючыя для радыёвымяральных прыбораў». Сёння «Радыётэхніка» працуе з шэрагам буйных беларускіх прадпрыемстваў — МАЗам, Мінскім трактарным заводам, «Амкадорам» і інш. Пастаўляюцца з Ашмян у асноўным электрычныя раз'ёмы.

А ўвогуле ж, у размовах з працоўнымі незадаволенасці сітуацыяй на прадпрыемстве не прагучала. Мабыць, усе добра разумеюць, што ўласныя праблемы неабходна вырашаць самастойна. Блок пытанняў, праўда, быў звязаны з сістэмай аплаты працы і прызначэннем пенсій — вытворчасць жа не з лёгкіх. Таксама ў ходзе сустрэчы ўздымаліся пытанні, якія тычацца жыллёва-камунальнай гаспадаркі. Напрыклад, спадарыні Караненка, Асмольская пацікавіліся накошт таго, чаму своечасова не робіцца рамонт у доме?

Адказ быў дадзены начальнікам аддзела камунальнай гаспадаркі Міністэрства жыллёва-камунальнай гаспадаркі Уладзімірам Зелянковым і ўдакладнены з дапамогай спецыялістаў мясцовай камунальнай службы. Сутнасць праблемы ў тым, што існуе пералік работ, якія праводзяцца за кошт сродкаў кватэранаймальніка. У Ашмянах практыкуецца далучаць грошы жыхароў — так набываецца фарба для абнаўлення пад'ездаў. Накошт рамонту даху пытанне будзе ў хуткім часе вырашана.

Некалькі пытанняў было накошт транспарту.

«Чаму ў аддаленыя вёскі аўтобусы ўвогуле не ходзяць?» — пацікавіўся П. Анікевіч.

Звычайна, калі транспартны сродак не ходзіць у той ці іншы населены пункт, значыць маршрут нерэнтабельны. Спачатку вывучаецца напаўняльнасць маршрута. Работнікі райвыканкама абяцалі абавязкова яшчэ раз пераглядзець мэтазгоднасць выдзялення аўтобусаў у некаторыя вёскі.

Мы абавязкова яшчэ звернемся да гэтых праблем на старонках газеты.

Мікалай ЛІТВІНАЎ.

БУДУЧЫНЯ — ЗА БЕЗАДХОДНАЙ ВЫТВОРЧАСЦЮ І КЛОПАТАМ ПРА ЛЮДЗЕЙ

Акцыянернае таварыства «Ашмянскі мясакамбінат» — адно з прадпрыемстваў раёна, куды завітала «выязная прыёмная» «Звязды».

Яшчэ ў далёкім 1913 годзе на ўскраіне Ашмян з'явілася гарадская бойня, якая ў 1946 годзе была пераўтворана ў мясакамбінат. Больш за паўстагоддзя прадпрыемства пастаянна мадэрнізавалася, накоплівала вопыт. Апошняя рэканструкцыя дазволіла мясакамбінату перайсці на сучасную безадходную тэхналогію апрацоўкі сыравіны, што вельмі важна ў сённяшняй эканамічнай сітуацыі. Калі цэхі пры калгасах і саўгасах могуць дазволіць сабе перапрацоўваць толькі тушу жывёлы, то мясакамбінат знаходзіць прымяненне і касцям, і скуры, і нават ворсу. На прадпрыемстве наладжаны выпуск больш як 70 відаў каўбасных вырабаў і вэнджанасцяў, мяса ялавічыны і свініны...

Прымае мясакамбінат ад насельніцтва ялавічыну па 48—49 тысяч рублёў за кілаграм, свініну — па 50—51 тысячы. Разлічваецца, што немалаважна — у той жа дзень. У наш час — гэта істотны плюс, бо інфляцыя не дрэмле. Напрыклад, калгас імя Кляцкова Ашмянскага раёна дагэтуль не разлічыўся з некаторымі людзьмі за здадзеных вясной цялят.

«І ўсё ж мясакамбінат працуе не на поўную магутнасць», — адзначае цяперашні дырэктар прадпрыемства Тамара Філіповіч. Па словах Тамары Уладзіміраўны ў былыя часы ўдавалася перапрацоўваць да 20 тон сыравіны штодзённа. Зараз бываюць дні, калі ўбойны цэх прастойвае зусім. Нягледзячы на цяжкасці, Ашмянскі мясакамбінат працягвае засвойваць новыя тэхналогіі. Будуюць, напрыклад, яшчэ адзін каўбасны цэх. На пытанне пра харчовыя дабаўкі, якія шырока выкарыстоўваюцца на Захадзе ў каўбаснай вытворчасці, Тамара Уладзіміраўна адказала, што ставіцца да іх даволі стрымана. Маўляў, у сённяшніх умовах мы вымушаны ісці на гэта, хаця б з-за таго, што дабаўкі падаўжаюць тэрмін захоўвання прадукцыі. Аднак па магчымасці стараемся абыходзіцца без іх.

Клапоцяцца на прадпрыемстве і пра работнікаў. Пасля працоўнага дня не ва ўсіх хопіць сіл і часу, напрыклад, для мыцця бялізны. У мясакамбіната свая пральня: раніцай прынёс бялізну — пасля работы забраў. Прычым цана паслугі чыста сімвалічная. У чацвер і пятніцу зняць стомленасць, расслабіцца можна ва ўтульнай, з густам аформленай лазні. Ёсць на камбінаце і ўласны фізіятэрапеўтычны кабінет, забяспечаны практычна ўсім неабходным абсталяваннем. Працуюць урач неўрапатолаг, тры медыцынскія сястры.

Пра тое, што людзі, якія працуюць на камбінаце, не пакрыўджаныя, паказала і сустрэча з калектывам. Так ужо атрымліваецца, што чым больш праблем у працаўнікоў, тым больш яны актыўныя: задаюць набалелыя пытанні, абмяркоўваць розныя сітуацыі, часам проста скардзяцца. А што тут? Дадайце да ўсяго вышэй сказанага пра камбінат сярэдні заробак 5,8 мільёна рублёў у месяц, які рэгулярна выплочваецца, і карціна будзе поўнай. І ўсё ж пытанні былі.

Калектыў Ашмянскага камбіната на дзве трэці складаецца з моладзі. Таму асноўнае пытанне, якое хвалявала амаль усіх — гэта пазыкі на набыццё жылля. Прадстаўнікі райвыканкама патлумачылі, што ўсе ліміты, якія выдаткавала вобласць на гэты год, ужо засвоены. Аднак так справы абстаяць не ва ўсіх раёнах Гродзеншчыны. Кіраўніцтва Ашмянскага раёна звярнулася ў Гродна з просьбай выдаткаваць дадатковыя сродкі. Спісы ўсіх, хто мае патрэбу ў пазыцы на жыллё, накіраваны ў аблвыканкам.

Мар'ян Глухоўскі ўзняў пытанне, якое цікавіла многіх: «Калі і як будуць кампенсавацца ўклады насельніцтва ў Ашчадным банку, зробленыя да 1990 года. Многія пенсіянеры маюць патрэбу ў грошах ужо зараз і перажываюць, што не дажывуць да дня выплаты. Тое, што грошы атрымаюць нашчадкі, душу «грэе», але слаба.

— Выплаты будуць праводзіцца ў адпавденасці з указам прэзідэнта, — заўважыла галоўны інспектар аддзела па пытаннях сацыяльнага абслугоўвання пенсіянераў Міністэрства сацыяльнай абароны насельніцтва Надзея Басюк. — Як вядома ў першую чаргу кампенсацыі атрымаюць ветэраны ВАВ, афганцы, жыхары блакаднага Ленінграда... Тыя, хто не падпадае пад ільготную катэгорыю, будуць атрымліваць выплаты па дасягненню 70-гадовага ўзросту.

Як стала вядома нашаму карэспандэнту, зараз вынесены на разгляд урада праект пастановы ў дапаўненне вышэй адзначанага ўказа прэзідэнта. У пастанове прадугледжана зніжэнне ўзросту, з якога пачынаюць выплату кампенсацый. Аднак ці будзе яна прынята ў такім выглядзе, пакуль невядома.

Яшчэ адно пытанне было абумоўлена тым, што Ашмяны, як вядома, знаходзяцца ў памежнай зоне. Часта людзі прыязджаюць жыць да родных, сваякоў і, натуральна, імкнуцца знайсці працу. А беларускага грамадзянства і мясцовай прапіскі няма. Як тут быць? Прадстаўнік Міністэрства сацыяльнай абароны насельніцтва Валянціна Каралёва параіла тым, хто сутыкнуўся з гэтай праблемай звяртацца ў пашпартны стол. Пры захаванні ўсіх фармальнасцяў атрымаць прапіску і від на жыхарства рэальна. А вось без беларускага грамадзянства пры такіх умовах уладкавацца на працу можна. Нават на дзяржаўнае прадпрыемства.

Задалі на мясакамбінаце і пытанне, якое хвалюе, як паказала наша паездка, абсалютна ўсіх жыхароў раёна. Узнімалі яго і на іншых прадпрыемствах і ў гаспадарках. Справа ў тым, што мясцовы хлебазавод выпякае не хлеб, а прабачце мяне за цытату, сапраўдную «гліну». Завозяць у Ашмяны хлеб са Смаргоні. Смаргонскі размятаюць імгненна. Гэта сапраўды праблема для раёна, і, як высветлілася, раённыя ўлады ёй даволі шчыльна займаюцца. Грошы на рамонт печы выдаткавалі, аднак істотных змяненняў не адбылося. Замянілі кіраўніцтва, але вынік той жа. Нядаўна запрасілі спецыяліста з БелКААПсаюза. Здаецца, некалькі дзён хлеб быў нішто сабе. Аднак гэта, на жаль, часова. Бо каб запрасіць спецыялістаў на пастаянную работу, як мінімум іх неабходна забяспечыць жыллём. Такой магчымасці пакуль няма. Разглядаўся варыянт і з закрыццём мясцовага хлебазавода. Маўляў, са Смаргоні будзем завозіць. Аднак у выпадку, калі што здарыцца на іх прадпрыемстве, першымі не атрымаюць хлеба ашмянцы. Гэты варыянт адхілілі.

Задавалі людзі і некаторыя іншыя пытанні, адказы на якія «Звязда» надрукуе ў адным з бліжэйшых нумароў.

Сяргей ПРОТАС.

ЖЫВУЦЬ У АШМЯНАХ СТАРАВЕРЫ

А САМАЙ СТАРЭЙШАЙ З ІХ СПОЎНІЛАСЯ 103 ГАДЫ!

Калі Першамай крочыць па свеце, Усціння Мікалаеўна Сінічына сядзіць звычайна разам з роднымі і адзначае двайное свята — па-першае, усе, канешне, уздымаюць чаркі за яе дзень нараджэння, ну, і другая прычына — уласна свята Працы.

А папрацавала Сінічына ўдосталь — ажно да... 85 гадоў. А свой дзень нараджэння спраўляла амаль дваццаць гадоў і не ведала пра свята Першамая. Паколькі прыпаў ён на 1895 год. І сёння Усціння Мікалаеўна — «асноўны» доўгажыхар Ашмянскага раёна.

Хата старой знаходзіцца непасрэдна ў райцэнтры. Збоку, прычэплена парабалічная антэна. Уражвае!.. У двары прымасцілася некалькі іншамарак — родныя прыехалі. Жыве Усціння Мікалаеўна ў дачкі. Прывезлі сюды старую ў 1982 годзе, калі памёр яе муж. А так да той пары жыла яна на хутары Багданава, што на Валожыншчыне.

«Пад панамі не былі, жылі самастойна», — расказвала дачка Сінічынай Ірына Дарафееўна. На хутары Багданава жылі і продкі. Умацаваліся тут, запусцілі сямейныя карані ажно ледзь не з пятроўскіх часоў. Паколькі Сінічыны старaверы. Як распавядалі старыя, і звесткі пра гэта перадаваліся з пакалення ў пакаленне, пасля прыняцця новай веры нязгодныя разбегліся хто куды — хто ў Латвію, хто на Алтай. Зыходзілі ад людскіх вачэй, але не скараліся. Так і продкі Сінічыных з'явіліся на Валожынскай зямлі. Пасяліліся ў лесе, апрацавалі зямлю, пабудавалі хату. Расцілі дзяцей і вырошчвалі хлеб. Жылі наводшыбе. Таму гаспадарка была вялікая.

Яшчэ Усціння Мікалаеўна, па словах дачкі, вельмі смачны хлеб пякла. Адзежу таксама з уласнага льну пралі і шылі, а больш цёплую вопратку з аўчын рабілі. Трымалі не менш як дзве каровы, коней.

Як успамінала Ірына Дарафееўна, у іх хрышчэнне праходзіла па строгіх канонах — нават у сцюдзёныя зімы немаўлят пры правядзенні абраду ў ваду акуналі з галавою. І малітва станавілася штодзённай. Была не абавязкам, а радасцю. Вось і падчас нашага знаёмства Ірына Дарафееўна з усёй раднёю ездзіла ў Багданава да мясцовага свяшчэнніка Пуцянскага. Вялікае свята — Спас, таму і сабраліся людзі яго адзначыць. Ніхто ж не прымушае, але душа не дазваляе не прыехаць у царкву, у сваю Царкву. Парабалічныя антэны — як павевы часу, але вера застаецца.

Самыя цяжкія гады, як лічыць доўгажыхарка, прыпалі на Вялікую Айчынную. У лесе — партызаны, а побач на паўстанку — нямецкая камендатура. Вось ужо дзе нацярпеліся людзі — як дзе які выбух «лясныя мсціўцы» наладзяць, дык адразу гестапаўцы забіраюць. Аднойчы нават і не верылі, што можна выратавацца: усіх мужыкоў у лес павезлі і паставілі тварам да дрэваў, камандзір узмахнуў рукой і... перадумаў. Вось дзе ўсё жыццё прамільгнула...

Пасля вайны ўсе працавалі ў саўгасе «Багданаўскі». Так праходзіла жыццё. І бабуля, пакуль не памёр стары, неяк соўгалася па гаспадарчых справах. Праца — вось асноўны сакрэт яе гадоў, цяжкая праца і асобная гаспадарка. Ніхто не ўстаўляў палкі ў колы. І жылі яны дружна. Дарэчы, як і цяпер унукі з праўнукамі. Сям'я вялікая — Сінічына ўзгадавала 11 дзяцей. Праўда, не ўсе зараз двума пальцамі хрысцяцца — унукі ўжо праваслаўныя. Але бабулька трымаецца веры. Жыве радасна і шчасліва. І ўсе родныя памятаюць пра яе.

Так і сёлета сабралася вялікая сям'я, каб павіншаваць Усціннію Мікалаеўну з днём нараджэння і пажадаць здароўя. Астатняе ў яе ўжо ёсць...

Мікалай ЛІТВІНАЎ.

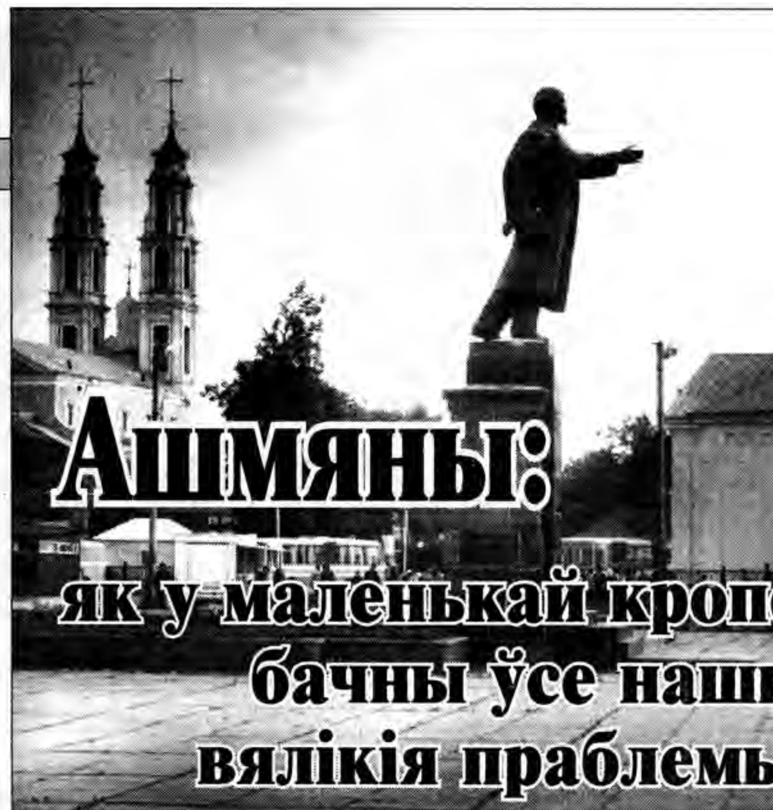

**Пра…
прыём…
дэрац…
ны з уд…
тэрств…
добра…
дыцыя…
групы…
Федэр…
краіны…
цыяль…
ніцтва…
жыллё…
падар…
Ашмян…
Частка…
рыхта…
стрэч з…
ёмства…
гіёна П…
сённяв…**

Фота…

«ВЫРАТАВАННЕ ВЁ… РАЗАМ СА ЗМЕНАЙ…

Віктар Іванавіч Пракопчык, якога прызначылі старшынёю Ашмянскага райвыканкама ці не два гады назад, дагэтуль, да прызначэння, ніводнага разу ў Ашмянах і не быў. Дэталь, як кажуць, не на руку таму ж Пракопчыку. І ў ідэале трэба, вядома ж, прыходзіць з пэўным веданнем тэрыторыі, людзей, дзе і з кім збіраешся працаваць.

— Віктар Іванавіч, сёння стала традыцыяй — услед за тым, як раённую ўладу ўзначальвае новы кіраўнік, адразу ж, за нейкіх паўгода, мяняюцца кіраўнікі гаспадарак...

— Пра паўгода гэта вы ўжо занадта... А тое, што тэндэнцыя змены кіраўнікоў, у асаблівасці — кіраўнікоў калгасаў, назіраецца паўсюдна, ды і ў Ашмянах таксама, з гэтым нельга не пагадзіцца. Але давайце задумаемся, чаму так здарылася. Многія старшыні, як гэта каму б там ні было горка чуць, патрапілі ў псіхалагічныя і матэрыяльныя сілкі ўтрыманства. Дзяржаўнага, зразумела, утрыманства. Вы ж падумайце, як большасць звыклася ладзіць работу сваю: арганіку вывозяць для справаздачы, глебу рыхтуюць, сеюць для справаздачы, убіраюць таксама згодна тэмпаў, зададзеных зверху...

— Дык што, вы, кіраўнік, які і сам, наколькі вядома, досыць жорстка кантралюе сітуацыю на месцах, выступаеце праціўнікам такога вось характару ўзаемаадносінаў вытворцаў сельскагаспадарчай прадукцыі з уладай, з раённай, абласной уладай?..

— Так, я ўсямерна гатовы кантраляваць жорстка. Але... Старшыня патрэбен не дзеля таго, каб рыхтаваць справаздачы «наверх», ён павінен з'яўляцца арганізатарам вытворчасці, знаўцам псіхалогіі людзей... Многія, заняўшы старшынскую пасаду, забываюцца, што аднымі агульнымі словамі нічога не зробіш. Забываюцца пра тое, што павінны змагацца за высокую тэхналогію вытворчасці, што павінны быць шматкратна лепшымі эканамістамі, чым тыя, хто даводзіць дзяржаўны заказ і г. д. Можна спасылацца на многія абставіны, на тысячу прычын, кожная з якіх сама па сабе як быццам здольная спыніць увогуле сам працэс сельскагаспадарчай вытворчасці, але як зразумець тое, што старшыня і ведаць не ведае, ці засеяны на тэрыторыі яго гаспадаркі той ці іншы ўчастак? Як зразумець тое, што механізатару, каторы тры гады працуе на трактары, тры гады займаецца ў сезон ворывам, ніхто за гэты час так і не растлумачыў, як гэта зрабіць згодна ўсім законам агратэхнікі? Выходзіць, што галоўнае заключаецца ў тым, каб толькі заараць? А вось якасць, бачанне перспектывы, разуменне хаця б таго, як на гэтае поле прыйдзе сеялка, куды ляжа зярнятка, ці будзе ў яго шанц узысці — пра гэта павінен думаць старшыня.

І калі гаварыць пра прычыны, што мяне прымушаюць мяняць кадры, то галоўнае ў тым і заключаецца, — шукаем такі варыянт,

каб мо…
век на с…
датычы…
між інш…
лем узн…
мясака…
цігоддз…
ўмове, …
працоў…
з няме…
чым н…
сельска…
Тым не…
захавал…
плата п…
кідаюць…
паты.

**— Ві…
шыня к…
шай ст…
ходнас…
рукі, к…
сацыял…
ненне…
емства…
сілу?**

— П…
грубым…
і не ця…
працу.
ўмове, …

...ропельцы,
...ашы
...емы...

Правядзенне «выязных прыёмных» «Звязды» і Федэрацыі прафсаюзаў краіны з удзелам шэрагу міністэрстваў урада становіцца добрай штомесячнай традыцыяй. Апошняя паездка групы адказных работнікаў Федэрацыі прафсаюзаў краіны, міністэрстваў сацыяльнай абароны насельніцтва, аховы здароўя, жыллёва-камунальнай гаспадаркі была наладжана ў Ашмяны і Ашмянскі раён. Частка матэрыялаў, падрыхтаваных па выніках сустрэч з насельніцтвам, знаёмства з жыццём гэтага рэгіёна Гродзеншчыны, — да сённяшняй увагі чытачоў.

Фота Яўгена ПЯСЕЦКАГА.

НА ПАМЕЖЖЫ ХУТКА І ЧАЛАВЕКА НЕ СУСТРЭНЕШ?

КАЛЯ БЕЛАРУСКА-ЛІТОЎСКАЙ МЯЖЫ ЗАСТАЛІСЯ Ў АСНОЎНЫМ ВЫМІРАЮЧЫЯ ВЁСКІ

У Ашмянскім раёне два прапускныя пункты для таго, каб патрапіць за мяжу, — Каменны Лог і Клявіца. Апошні населены пункт меншы, таму і напаўняльнасць «маршрута» (як звычайна гавораць пагранічнікі) даволі нязначная. 50—60 машын праходзіць тут у будні дзень, на выхадныя, праўда, гэтая лічба павялічваецца амаль утрая. Да бліжэйшай літоўскай вёскі ад прапускнога пункта «Клявіца» каля кіламетра і носіць замежны населены пункт назву цалкам беларускую — Дзівішкі. Ніякіх нацыянальных канчаткаў пакуль не з'явілася. Чаму? Мабыць таму, што пасля таго, як паставілі пагранічныя слупы, прайшло каля васьмі гадоў. І зараз жывуць на мяжы адзінымі памкненнямі, толькі вось малюнкі атрымліваюцца іншыя.

Шлях на Літву

Памятаецца, яшчэ адзін з сатырыкаў казаў нешта кшталту: «Радзіму адчуваеш «пятай кропкай», калі да нас з Літвы ўязджаеш — пачынае моцна трэсці». Напэўна ж, меў рацыю майстра распавядальнага жанру — дарогі на беларускім баку і сапраўды не з лепшых. Іх удалося пабудаваць выключна за кошт уласных намаганняў — існаваў некалі на Ашмяншчыне ўласны асфальтавы заводзік. Потым прадпрыемства закрылі па незразумелай прычыне. Сярод мясцовых жыхароў, праўда, і дасюль існуе версія наконт таго, што іншаму заводу такой жа спецыялізацыі проста заказ спатрэбіўся. Такая вось канкурэнцыя ў межах сацыялістычнай эканомікі: вырашальнае слова ў развіцці таго ці іншага прадпрыемства гаворыць чыноўнік, а не спаборніцтва непасрэдна паміж вытворцамі...

Перад мяжой каля вёскі Клявіца і сапраўды пачало трэсці, каменьчыкі разляталіся ў розныя бакі — таго і глядзі ў шкло шыбане. Мабыць, гэты адрэзак шашы зусім разбурыўся, а наладзіць аператыўны рамонт проста не дазваляюць сродкі.

Абапал — лясы, таму і мяжа тут сапраўды лясная. Для мясцовых жыхароў уласна мяжа існуе толькі як нешта аддаленае, з разраду рэчаў, што прыняты незалежна ад рэальнага жыцця. У «тым» жыцці ўезд у Літву каштуе 20 амерыканскіх долараў плюс 500 тысяч беларускіх «зайцоў» (менавіта столькі важыць аднаразовая віза). Праўда, для асоб пенсійнага ўзросту існуе выключэнне, якое зацверджана афіцыйна, — такім людзям можна перасякаць мяжу зусім бясплатна. Толькі вось сваякоў больш маладых не пускаюць ні да нас, ні да «іх». І атрымліваецца сапраўды казус, калі для таго, каб пахаваць чалавека з беларускага боку на могілках, што знаходзяцца літаральна побач, але ўжо на тэрыторыі Літвы, неабходна афармляць шмат папер і шукаць грошы.

Агульная дрыгва

«Вось там ужо літоўскія сосны», — паказвае ўдалячынь адзін з маіх спадарожнікаў. У лясах, па словах мясцовых жыхароў, пракапалі доўгія траншэі. Не для таго, каб «займаць абарону», так зрабілі, каб перакрыць магчымасці руху па лясных сцяжынках. Тут жа паставілі некалькі кантрольных пунктаў (як з беларускага, так і з літоўскага боку). Здаецца, што ловяць «перабежчыкаў» — не кожнаму хочацца выдаткоўваць грошы на візу. Раней, як расказваюць мясцовыя жыхары, прапускны рэжым, прынамсі, для «абарыгенаў», быў больш «мяккім». Зараз усё гэта ў мінулым — у графу з прапіскай заглядаюць толькі пры праверках пашпартнага рэжыму (у жыхароў прыгранічнай зоны павінна стаяць адпаведная адзнака). Таксама і ў гасцініцу засяляюць толькі выключна жыхароў Беларусі пры наяўнасці адпаведнага дакумента (напрыклад, камандзіровачнага пасведчання). Усе транзітныя госці праязджаюць міма мясцовага «гатэля» — і грошы праходзяць міма. Сродкі гэтыя, на думку работнікаў гасцініцы, можна было б добра ўкласці і ў добраўпарадкаванне горада ўвогуле, і жылфонду.

А на дрыгву каля вёскі Клявіца прыходзяць збіраць журавіны і літоўцы, і беларусы. Размаўляюць звычайна паміж сабою папольску (дарэчы, гэта цікавая адметная рыса ўсёй беларускай дыяспары ў Літве). Пасля «мерапрыемства» ўсе разыходзяцца ў розныя бакі.

Хутаране

Як тут людзі жывуць, аб чым мараць? Жывуць не лепшым чынам — пенсія невялікая і грошай катастрафічна не хапае. 63-гадовая Юзэфа Іосіфаўна Клюковіч, жыхарка Клявіцы здзівілася: «А што я вам магу расказаць? Аб тым, хіба, што пенсія малая... Хварэем са старым, вось думаем на лета кароўку «аддаваць», усе грошы выключна на лекі ідуць».

На «цэнтральнай» вуліцы вёскі Клявіца яшчэ шмат дзятвы, у асноўным гэта прыезджыя — унукі, праўнукі, асноўныя жыхары — людзі пенсійнага ўзросту. Але знешні выгляд населенага пункта даволі прыстойны, бо, напэўна, старыя яшчэ «ў сіле». «На пяць—дзесяць гадоў яшчэ хопіць, — так упэўнена заявіў нам сівы цясляр, — пакуль жа вось завіхаюся па гаспадарцы».

За Клявіцамі пачынаецца краіна «чарапоў». Такую назву не прыйшлося нават і прыдумваць. Калі мы заехалі ў невялічкую вёску Рудзі, то ў першай жа хаце на прызбе ўбачылі дзвюх бабулек. Падыходзім, знаёмімся. «Геня і Стася Салдзень», — ледзьве не ў адзін голас прадстаўляюцца яны. Старыя адразу пачалі распытваць наконт таго, чаго мы сюды завіталі. Людзі прызвычаіліся, што госці прыязджаюць у вялікія вёскі, а маленькія застаюцца забытымі. «У нас жа адны «чарапы» засталіся, — горка ўздыхнула Стася (называю так яе, паколькі імя па бацьку жанчына не сказала, хоць ёй ужо 68 гадоў) — гэта ў Рудзях лічыцца амаль «юнацкім» узростам), — няма ўжо такіх дзевак, каб дзяцей нараджалі».

Едзем далей па Рудзях. Узрост мясцовых жыхароў «аўтаматычна» павышаецца. Дзве жанчыны капаюць «пад рыдлёўку» бульбу. Старэйшай з іх, як аказалася, восемдзесят два (!) гады. «Забярыце мяне ў дзетдом, — са слязамі на вачах просіцца старая, — пенсія малая, добра, што вось сястра, якая на 15 гадоў малодшая за мяне, дапамагае». Стары памёр два гады таму, з тых часоў Соф'я Іванаўна Дорнік жыве адна. З апошніх сіл трымае гаспадарку — трэба ж нечым харчавацца. «Машына (аўталаўка — **М.Л.**) хлеб прывозіць, — расказвае старая, — больш нічога і не купляем».

Схаваліся за паваротам Рудзі, а наперадзе — Рашкуцяны. Жыхароў — каля дзесяці чалавек. Усе пенсіянеры. «Старэйшыны» — Часлава Паўлавіча Грышкойца (яму 82 гады) на месцы не аказалася. Замест замка — штыкеціна, што падпірае дзверы. Хаты тут не зачыняюць, бо чужыя сюды не прыходзяць.

«А Часлаў «быдла» (кароў — **М.Л.**) пасе», — звяртаецца да нас суседка Грышкойца Леанарда Сільвестраўна Козар (заўважце, якія цудоўныя, мілагучныя імёны!) Старой 69 гадоў. Выгадавала яна 13 дзяцей, мае пенсію крыху больш за мільён. Трымаюць карову, свінчо, ёсць уласная сядзіба. Толькі вось стары моцна хварэе — амаль два тыдні ў рэанімацыі ляжаў, не прыходзячы ў прытомнасць...

Пасля наведвання вёсачак засталося адно вялікае ўражанне — гэта сапраўды маленькая «краіна» старых безабаронных людзей. Ім дапамагаюць, канешне, дзеці, але дзе ж ты наездзішся, тым больш, што прамых аўтобусных маршрутаў няма. Уносіць свой уклад і мясцовая ўлада. Але справа тут, напэўна, зусім не ў арганізацыі дапамогі, гэтыя вёсачкі ў многім паказальныя ўвогуле ў маштабах усёй дзяржавы. Моладзь імкнецца ў горад, а бабулькі і дзядулькі дажываюць...

Мікалай ЛІТВІНАЎ.

...ВЁСКІ МАГЧЫМАЕ ТОЛЬКІ ...АЙ ПСІХАЛОГІІ ВЯСКОЎЦА

...каб можна было сказаць: чалавек на сваім месцы. Дарэчы, што датычыць прамысловасці, то тут, між іншым, у раёне меней праблем узнікае. На радыёзаводзе, на мясакамбінаце дырэктары дзесяцігоддзямі працуюць. І гэта пры ўмове, што і «абаронка», і перапрацоўка сутыкнуліся, магчыма, з няменшымі выпрабаваннямі, чым непасрэдна вытворчасць сельскагаспадарчай прадукцыі. Тым не меней прадпрыемствы захаваліся, сярэдняя заработная плата пад пяць мільёнаў. Не адкідаюць убок і сацыяльныя клопаты.

— Віктар Іванавіч, але старшыня калгаса, мусіць, у большай ступені паддаецца безвыходнасці сітуацыі, складвае рукі, калі бачыць, што той жа сацыяльны клопат, у адрозненне ад кіраўніка прадпрыемства, яму пацягнуць не пад сілу?

— Першае, мо гэта камусьці і грубым падасца, — не можаш, то і не цягні воз, бярыся за іншую працу. Другое. Сапраўды, пры ўмове, што працуе ў калгасе 200—300 чалавек, а пражывае на тэрыторыі гаспадаркі недзе паўтары тысячы, ды яшчэ большасць з іх складаюць менавіта калгасныя пенсіянеры, несці адказнасць за сацыяльнае становішча не так ужо і лёгка. Але ж не адзін старшыня калгаса адказвае за гэтых людзей. Гандаль у вёсках арганізоўвае спажывецкая кааперацыя. Сістэма аховы здароўя — клопат тэрытарыяльнага медыцынскага аб'яднання і г. д. І з усіх райвыканкам пытаецца. Ніхто не скідвае з сябе цяжар адказнасці. Іншая справа, што старшыня павінен дапамагчы людзям у доглядзе за прысядзібнымі ўчасткамі. Але, ізноў жа, і людзі самі павінны разумець, што калгас па вялікаму рахунку нікому нічога не абавязаны. Узялі вы сабе гектар зямлі — самі спярша ацаніце, узважце свае магчымасці, ці здолееце абрабляць, ці дастаткова ў вас сіл, каб не дапусціць, што зямля бур'янам зарасце, або ўраджай пшаніцы на вашых сотках будзе (у пераліку ў суадносінах з гектарам) роўны 9 цэнтнерам з гектара. Безумоўна, ёсць самыя розныя выпадкі, калі калгас і павінен, абавязаны нейкім чынам падтрымаць нямоглых, састарэлых. Але як быць і як разумець патрабаванні, калі на бацькоўскі падворак дзеці ступаюць раз у паўгода-год?..

— Віктар Іванавіч, дарэчы, сярод пытанняў, якія ўздымаліся ў час сустрэч з насельніцтвам, — і такое: не ўсіх задавальняюць участкі, якія выдзелены ў прыватнае карыстанне. У прыватнасці, пра гэта ішла размова ў калгасе імя Крупскай.

— Я на гэтае пытанне такім чынам адказаў бы. Справа ў тым, што землекарыстанне ля ўласнай сядзібы і прывяло да нізкай урадлівасці глебы. Пра сезвазварот асабліва не задумваюцца. У выніку і ўраджайнасць нізкая. Таму і выдзяляе калгас для прыватнага гаспадарання соткі ў полі. Безумоўна, мы высветлім ва ўсіх выпадках, якою з'яўляецца аддаленасць гэтых участкаў. Да таго ж, пагадзіцеся, наўрад ці магчыма ў кожнай вёсцы выдзеліць той гектар прама каля хаты.

Мне здаецца, складанасці, тое, што называецца бесперспектыўнасцю вёскі, — фарміраванне гэтых з'яў самым цесным чынам звязана з выхаваўчымі працэсамі. З тым, што адбываецца ў сям'і. І ў сям'і радавога калгасніка таксама. Пакуль бацькі будуць гаварыць дзіцяці, што праца даяркі ці свінаркі — гэта адно толькі брудная, з гноем звязаная праца, датуль у нас з вёскай нічога не атрымаецца. Чаму ніхто сёння, страціўшы няхай сабе і патэтыку ранейшую, не гаворыць дзеткам іначай: дачушка, без тваёй матулі-даяркі, альбо без таты-пастуха горад застанецца без малака? Чаму мы самі фарміруем аблічча пастуха зусім далёкае ад вобраза амерыканскага каўбоя?..

Аб'ехаўшы са старшынёю Ашмянскага райвыканкама за адзін дзень ці не палову раёна, мы шмат гаварылі пра вытворчыя справы, пра тыя складальнікі, якія ўплываюць на развіццё сельскай гаспадаркі і ў Ашмянскай староннцы, і ў краіне ў цэлым. Але мне чамусьці захацелася з тае размовы прывесці тыя яе часткі, працытаваць тыя перакананні і «чаму?» Віктара Іванавіча, што выяўляюць яго погляды, яго разуменне ў дачыненні да псіхалогіі вясковага чалавека, у дачыненні да неабходнасці яе змен, калі, вядома ж, мы хочам жыць заможна. І тут я зноўку вяртаюся да «немясцовасці» Пракопчыка. За плячыма яго — доўгія гады працы ў знакамітым «Прагрэсе», у той гаспадарцы, з якой можна было б рабіць аблічча ўвогуле аграрнага сектара краіны. І чаму б тады не Ашмяншчыны таксама? Як мне асабіста падаецца, рухавасць, энергічнасць кіраўніка Ашмянскага раёна ўжо ў бліжэйшай будучыні прынясе свой істотны плён. Але пры той таксама ўмове, што «немясцоваму» Пракопчыку ўсямерна дапамогуць «мясцовыя» ашмянцы.

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

ПЫТАННЕ — АДКАЗ

ГРУПА ІНВАЛІДНАСЦІ — ІСТОТНАЯ ПАДТРЫМКА, АДНАК НЕ ГАРАНТЫЯ ПРЫСТОЙНАГА ЖЫЦЦЯ

Марыя Марцінкян, пенсіянерка 1922 года нараджэння, прыйшла «на прыём» да «Звязды» не ад добрага жыцця — не можа атрымаць групу інваліднасці. Жанчына вельмі дрэнна бачыць, скардзіцца на артрыт. Мясцовыя медыкі прапануюць «паляжаць» у бальніцы ў Смаргоні — звычайная працэдура перад тым, як накіраваць на МРЭК. Але ж уся складанасць у тым, што ў бальніцу Марыя Міхайлаўна паехаць якраз-такі і не можа — дома застаецца муж, інвалід першай групы, які не можа сябе абслугоўваць. На каго яго пакінуць? Дзеці далёка, у Расіі...

Вядучы спецыяліст упраўлення медыцынскай дапамогі насельніцтву Міністэрства аховы здароўя Аляксей КУРБАК заўважыў, што па Гродзенскай вобласці з прызначэннем групы інваліднасці сапраўды бываюць некаторыя складанасці. Як лепшае выйсце з сітуацыі, у якую трапіла нямоглая пенсіянерка, Аляксей Міхайлавіч вызначыў магчымасць абследавання Марыі Марцінкян дома або ў мясцовай райбальніцы. У залежнасці ад выніку абследавання яна можа быць накіравана на МРЭК. Адпаведнае даручэнне мясцовыя медыкі атрымаюць у бліжайшы час.

Прыйшла са сваёй бядой пенсіянерка Зінаіда Кірдзік. Шмат чаго давялося перажыць гэтай жанчыне, асабліва цяжка прыйшлося ёй у гады Вялікай Айчыннай вайны. Калі ўсю яе сям'ю гналі на работы ў Германію, Зінаіду Міхайлаўну не прыхапілі толькі таму, што палічылі асуджанай на смерць — дызентэрыя і запаленне лёгкіх. Маленькую дзяўчынку кінулі паміраць. Тады яна выжыла. Менавіта «выжывае», а не жыве яна і сёння. Яны з мужам інваліды, разам з імі жыве сын інвалід і яшчэ два працаздольных сыны. Грошай не хапае нават на некаторыя лекі. *«Чаму нам няма льгот на камунальныя паслугі, — цікавілася Зінаіда Міхайлаўна, — кожны рубель на рахунку...»*

Валянціна КАРАЛЁВА, намеснік начальніка ўпраўлення пенсійнага забеспячэння Міністэрства сацыяльнай абароны насельніцтва не абрадавала пенсіянерку:

— Справа ў тым, Зінаіда Міхайлаўна, што жыллёва-камунальныя льготы вы мелі б у выпадку, калі б жылі асобна ад працаздольных дзяцей. Няхай сыны шукаюць сабе працу, уладкоўваюць сваё жыццё...

ЗАКОН РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
АБ АСНОВАХ ТРАНСПАРТНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

Прыняты Палатай прадстаўнікоў 9 красавіка 1998 года
Адобраны Саветам Рэспублікі 17 красавіка 1998 года

Гэты Закон вызначае прававыя, эканамічныя і арганізацыйныя асновы транспартнай дзейнасці і прынцыпы яе ажыццяўлення, устанаўлівае асноўныя правы, абавязкі і адказнасць суб'ектаў транспартнай дзейнасці незалежна ад іх арганізацыйна-прававых форм і форм уласнасці, садзейнічае развіццю рынкавых адносін у галіне транспартнай дзейнасці, стварае ўмовы для інтэграцыі суб'ектаў транспартнай дзейнасці Рэспублікі Беларусь у міжнародны рынак транспартных работ і паслуг.

Глава 1. АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 1. Сфера дзейнасці гэтага Закона

Гэты Закон распаўсюджваецца на адносіны, якія ўзнікаюць пры ажыццяўленні любой транспартнай дзейнасці ў Рэспубліцы Беларусь, за выключэннем тэхналагічных унутрыгаспадарчых перавозак.

Транспартная дзейнасць, якая ажыццяўляецца ў мэтах забеспячэння абараназдольнасці, бяспекі, правапарадку і аховы здароўя, рэгулюецца іншымі актамі заканадаўства.

Артыкул 2. Заканадаўства аб транспартнай дзейнасці

Транспартная дзейнасць рэгулюецца Грамадзянскім кодэксам Рэспублікі Беларусь, гэтым Законам, транспартнымі статутамі і кодэксамі, іншымі актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

Закон з'яўляецца асновай для фарміравання сістэмы заканадаўства Рэспублікі Беларусь у галіне транспартнай дзейнасці.

Артыкул 3. Транспартная дзейнасць

Транспартная дзейнасць — сукупнасць арганізацыйных і тэхналагічных аперацый па перамяшчэнню грузаў, пасажыраў і багажу аўтамабільным, паветраным, чыгуначным, марскім, рачным і іншымі відамі транспарту або камбінацыяй гэтых відаў транспарту, а таксама транспартна-экспедыцыйная дзейнасць і іншыя звязаныя з перавозкай транспартныя работы і паслугі, якія выконваюцца на дагаворнай аснове або іншых законных падставах.

Артыкул 4. Прынцыпы транспартнай дзейнасці

Транспартная дзейнасць ажыццяўляецца на прынцыпах:

дзяржаўнага рэгулявання і кіравання;

роўнасці суб'ектаў транспартнай дзейнасці;

спалучэння інтарэсаў дзяржавы з інтарэсамі суб'ектаў транспартнай дзейнасці і іх узаемнай адказнасці;

адпаведнасці нормам міжнароднага права.

Артыкул 5. Суб'екты транспартнай дзейнасці

Суб'ектамі транспартнай дзейнасці з'яўляюцца Рэспубліка Беларусь у асобе ўпаўнаважаных дзяржаўных органаў, адміністрацыйна-тэрытарыяльныя адзінкі Рэспублікі Беларусь, іншыя дзяржавы, юрыдычныя і фізічныя асобы, уключаючы замежныя, а таксама асобы без грамадзянства, якія ажыццяўляюць дзейнасць, прадугледжаную артыкулам 3 гэтага Закона (вытворцы транспартных работ і паслуг), а таксама карыстаюцца гэтымі работамі і паслугамі (спажыўцы транспартных работ і паслуг).

Артыкул 6. Аб'екты транспартнай дзейнасці

Аб'ектамі транспартнай дзейнасці з'яўляюцца транспартныя сродкі і камунікацыі, тэрыторыі транспартнай дзейнасці, сістэмы кіравання рухам, збудаванні і іншая маёмасць, якая выкарыстоўваецца для ажыццяўлення транспартнай дзейнасці.

Аб'екты транспартнай дзейнасці могуць знаходзіцца ва ўласнасці Рэспублікі Беларусь, яе адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак, іншых дзяржаў, юрыдычных і фізічных асоб, уключаючы замежных, а таксама ва ўласнасці асоб без грамадзянства.

Законам можа быць вызначаны пералік аб'ектаў транспартнай дзейнасці, якія знаходзяцца ў выключнай уласнасці дзяржавы.

Артыкул 7. Асноўныя правы і абавязкі вытворцаў транспартных работ і паслуг

Вытворцы транспартных работ і паслуг маюць права:

валодаць і карыстацца транспартнымі сродкамі, іншымі аб'ектамі транспартнай дзейнасці на праве дзяржаўнай і прыватнай уласнасці;

назначаць і атрымліваць плату за праведзеныя транспартныя работы і паслугі, устаноўленую пагадненнем бакоў, за выключэннем выпадкаў, калі праваэная плата і іншыя плацяжы вызначаюцца на аснове тарыфаў, якія зацвярджаюцца ў парадку, устаноўленым транспартнымі статутамі і кодэксамі;

адмовіцца ад выканання транспартных работ і паслуг пры парушэнні спажыўцом транспартных работ і паслуг істотных умоў дагавора;

патрабаваць у парадку і памерах, устаноўленых актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь або дагаворам, пакрыцця страт.

Вытворцы транспартных работ і паслуг абавязаны:

у выпадках, прадугледжаных актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь, мець спецыяльныя дазволы (ліцэнзіі), якія даюць права на ажыццяўленне асобных відаў транспартнай дзейнасці, і сертыфікаты на аб'екты транспартнай дзейнасці, а таксама выконваемыя транспартныя работы і паслугі;

ажыццяўляць перавозкі грузаў, пасажыраў і багажу, транспартна-экспедыцыйную дзейнасць і іншыя звязаныя з перавозкай транспартныя работы і паслугі ў адпаведнасці з актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь;

выконваць умовы дагавораў, заключаных са спажыўцамі транспартных работ і паслуг;

выконваць умовы добрасумленнай канкурэнцыі;

прадастаўляць інфармацыю аб праводзімых транспартных работах і паслугах і ўмовах іх выканання, забяспечваць спажыўцам свабоду выбару гэтых работ і паслуг;

аб'яўляць тарыфы (стаўкі, зборы) на транспартныя работы і паслугі, прадастаўляць па патрабаванню іх спажыўцоў разлік кошту транспартных работ і паслуг;

забяспечваць патрабаванні бяспекі руху, суднаходства і палётаў, захоўваць экалагічныя, санітарна-гігіенічныя нормы пры ажыццяўленні транспартнай дзейнасці;

удзельнічаць у ліквідацыі вынікаў надзвычайных сітуацый і стыхійных бедстваў у выпадках, прадугледжаных заканадаўствам Рэспублікі Беларусь;

у адпаведнасці з актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь або дагаворам пакрываць спажыўцам транспартных работ і паслуг, а таксама трэцім асобам страты і шкоду, прычыненую жыццю або здароўю грамадзян;

забяспечваць належную культуру абслугоўвання пасажыраў, захаванасць перавозімых грузаў і багажу;

забяспечваць асаблівыя ўмовы перавозак небяспечных (выбухова- і вогненебяспечных, хімічных, ядавітых і радыеактыўных і да т.п.) грузаў.

Артыкул 8. Асноўныя правы і абавязкі спажыўцоў транспартных работ і паслуг

Спажыўцы транспартных работ і паслуг маюць права:

свабодна выбіраць вытворцаў транспартных работ і паслуг у адпаведнасці з актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь;

адмовіцца ад транспартных работ і паслуг пры парушэнні іх вытворцам істотных умоў дагавора;

патрабаваць у адпаведнасці з актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь або дагаворам пакрыцця страт і шкоды, прычыненай жыццю або здароўю грамадзян;

патрабаваць аб'яўлення тарыфаў (ставак, збораў) на транспартныя работы і паслугі, а таксама разлік іх кошту.

Спажыўцы транспартных работ і паслуг абавязаны:

выконваць патрабаванні гэтага Закона, транспартных статутаў і кодэксаў, а таксама ўстаноўленых у адпаведнасці з імі стандартаў, норм і правіл, якія рэгулююць транспартную дзейнасць;

у адпаведнасці з актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь або дагаворам пакрываць суб'ектам транспартнай дзейнасці, а таксама трэцім асобам страты і шкоду, прычыненую жыццю або здароўю грамадзян.

Артыкул 9. Іншыя правы і абавязкі вытворцаў і спажыўцоў транспартных работ і паслуг

Іншыя правы і абавязкі вытворцаў і спажыўцоў транспартных работ і паслуг, не прадугледжаныя гэтым Законам, вызначаюцца транспартнымі статутамі і кодэксамі, іншымі актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь, якія рэгулююць транспартную дзейнасць, а таксама пагадненнем бакоў.

Глава 2. ДЗЯРЖАЎНАЕ РЭГУЛЯВАННЕ І КІРАВАННЕ ТРАНСПАРТНАЙ ДЗЕЙНАСЦЮ

Артыкул 10. Дзяржаўнае рэгуляванне транспартнай дзейнасці

Дзяржаўнае рэгуляванне транспартнай дзейнасці ажыццяўляецца Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь, Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь, рэспубліканскімі органамі дзяржаўнага кіравання транспартам, якія праводзяць дзяржаўную палітыку і каардынуюць дзейнасць іншых органаў дзяржаўнага кіравання ў гэтай галіне.

Дзяржаўнае рэгуляванне транспартнай дзейнасці ўключае:

фарміраванне нарматыўна-прававой базы, якая рэгламентуе транспартную дзейнасць;

фарміраванне сістэмы інфармацыйнага забеспячэння органаў кіравання транспартнай дзейнасцю;

распрацоўку і рэалізацыю напрамкаў і праграм развіцця транспартнай дзейнасці, а таксама яе дзяржаўную падтрымку;

забеспячэнне ўмоў для развіцця рынку транспартных работ і паслуг, канкурэнтнага асяроддзя ў галіне транспартнай дзейнасці праз сертыфікацыю транспартных сродкаў, работ і паслуг, аб'ектаў транспартнай дзейнасці і ліцэнзаванне асобных яе відаў, раздзяржаўленне і прыватызацыю, правядзенне падатковай, тарыфнай і іншай дзяржаўнай палітыкі;

устанаўленне патрабаванняў па забеспячэнню бяспекі транспартнай дзейнасці, а таксама норм аховы навакольнага асяроддзя;

захаванне прынцыпаў міжнароднага супрацоўніцтва ў галіне транспартнай дзейнасці, вызначэнне ўмоў і парадку ўзаемаадносін нацыянальных і замежных суб'ектаў гэтага віду дзейнасці.

Артыкул 11. Дзяржаўнае кіраванне транспартнай дзейнасцю

Дзяржаўнае кіраванне транспартнай дзейнасцю ажыццяўляецца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь, адпаведнымі рэспубліканскімі органамі дзяржаўнага кіравання і мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі ў межах іх кампетэнцыі ў мэтах рэалізацыі ўскладзеных на іх функцый па кіраванню падведамнымі ім суб'ектамі транспартнай дзейнасці ў адпаведнасці з актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

Глава 3. АРГАНІЗАЦЫЯ ТРАНСПАРТНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

Артыкул 12. Дагаворы на транспартныя работы і паслугі

Транспартныя работы і паслугі выконваюцца на аснове дагавораў перавозкі грузаў, пасажыраў і багажу, транспартнай экспедыцыі і іншых дагавораў, якія заключаюцца суб'ектамі транспартнай дзейнасці ў парадку і форме, прадугледжаных актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

Агульныя ўмовы ажыццяўлення транспартнай дзейнасці і адказнасць яе суб'ектаў вызначаюцца Грамадзянскім кодэксам Рэспублікі Беларусь, гэтым Законам, транспартнымі статутамі і кодэксамі, а таксама іншымі актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 13. Плата за транспартныя работы і паслугі

За перавозку грузаў, пасажыраў і багажу, паслугі, якія выконваюцца па дагавору транспартнай экспедыцыі, а таксама за выкананне іншых транспартных работ і паслуг бярэцца плата, што вызначаецца пагадненнем бакоў, калі іншае не прадугледжана актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

У выпадках і парадку, прадугледжаных актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь, могуць устанаўлівацца фіксаваная плата (тарыф, стаўка, збор), а таксама льготы па аплаце транспартных работ і паслуг асобным катэгорыям грамадзян.

Калі ўстаноўленая органам дзяржаўнага кіравання фіксаваная плата (тарыф, стаўка, збор) не пакрывае затрат на транспартныя работы і паслугі, то непакрытая частка гэтых затрат пакрываецца са сродкаў адпаведнага бюджэту ў парадку, які вызначаецца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 14. Плацяжы за карыстанне некаторымі аб'ектамі транспартнай дзейнасці

За карыстанне транспартнымі камунікацыямі, сістэмамі кіравання рухам, іншымі аб'ектамі транспартнай дзейнасці, якія з'яўляюцца дзяржаўнай уласнасцю, бярэцца плата ў парадку і памерах, што вызначаюцца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 15. Ліцэнзаванне транспартнай дзейнасці

У выпадках, прадугледжаных актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь, суб'екты транспартнай дзейнасці абавязаны атрымліваць спецыяльны дазвол (ліцэнзію) на яе ажыццяўленне.

Ліцэнзаванне ажыццяўляецца ў мэтах дзяржаўнага рэгулявання транспартнай дзейнасці, развіцця рынку транспартных работ і паслуг, абароны інтарэсаў спажыўцоў транспартных работ і паслуг, забеспячэння бяспекі транспартнай дзейнасці і неабходнага ўзроўню абавязковага і добраахвотнага страхавання ў галіне транспартнай дзейнасці, захавання экалагічных і іншых патрабаванняў, устаноўленых актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

Пералік відаў транспартнай дзейнасці, на ажыццяўленне якіх патрабуецца спецыяльны дазвол (ліцэнзія), кампетэнцыя дзяржаўных органаў, якія выдаюць гэтыя дазволы (ліцэнзіі), а таксама парадак іх выдачы і анулявання вызначаюцца актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 16. Страхаванне ў галіне транспартнай дзейнасці

Пры ажыццяўленні транспартнай дзейнасці праводзіцца абавязковае і добраахвотнае страхаванне.

Абавязковае страхаванне ажыццяўляецца ў адпаведнасці з актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

Добраахвотнае страхаванне жыцця, здароўя і маёмасці пасажыраў, а таксама страхаванне багажу і грузаў, рызык і транспартных сродкаў ажыццяўляецца на аснове адпаведных дагавораў страхавання.

Артыкул 17. Забеспячэнне бяспекі пры ажыццяўленні транспартнай дзейнасці

Вытворцы транспартных работ і паслуг пры ажыццяўленні транспартнай дзейнасці абавязаны забяспечыць бяспечную эксплуатацыю транспартных сродкаў і сістэм кіравання рухам, бяспеку жыцця і здароўя грамадзян, а таксама ахову навакольнага асяроддзя.

Участкі зямлі, рэк, іншых вадаёмаў, зоны паветранай прасторы, на якіх ажыццяўляецца транспартная дзейнасць, па рашэнню адпаведных рэспубліканскіх органаў дзяржаўнага кіравання могуць быць аднесены да зон павышанай небяспекі з устанаўленнем асобага рэжыму правядзення работ і паслуг і знаходжання ў іх.

Работнікі, якія непасрэдна забяспечваюць бяспеку руху, суднаходства і палётаў, павінны мець адпаведную падрыхтоўку, стан здароўя, неабходныя для выканання імі сваіх прафесійных абавязкаў.

Артыкул 18. Сертыфікацыя ў сферы транспартнай дзейнасці

Транспартныя сродкі, якія выкарыстоўваюцца на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, падлягаюць сертыфікацыі на адпаведнасць тэхнічным патрабаванням, устаноўленым актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

У выпадках, устаноўленых актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь, сертыфікацыі падлягаюць транспартныя камунікацыі (транспартныя шляхі або іх асобныя аб'екты і да т.п.).

Транспартныя работы і паслугі падлягаюць сертыфікацыі на адпаведнасць патрабаванням, якія прад'яўляюцца да якасці такіх работ і паслуг, у адпаведнасці з актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

Сертыфікацыя транспартных сродкаў і камунікацый, а таксама транспартных работ і паслуг ажыццяўляецца ва ўстаноўленым парадку спецыяльна ўпаўнаважанымі органамі дзяржаўнага кіравання.

Віды, формы і тэрміны дзеяння сертыфікатаў, прыпыненне або спыненне іх дзеяння, а таксама іншыя пытанні сертыфікацыі ў сферы транспартнай дзейнасці рэгламентуюцца актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 19. Транспартная дзейнасць пры надзвычайных сітуацыях

Вытворцы транспартных работ і паслуг абавязаны неадкладна прымаць меры па ўстараненню вынікаў надзвычайных сітуацый і стыхійных бедстваў у адпаведнасці з рашэннямі Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь і іншых упаўнаважаных на тое органаў дзяржаўнага кіравання.

На час прыцягнення вытворцаў транспартных работ і паслуг для ўстаранення вынікаў надзвычайных сітуацый і стыхійных бедстваў, а таксама для правядзення іншых неадкладных работ у адпаведнасці з рашэннямі Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь і іншых упаўнаважаных на тое органаў дзяржаўнага кіравання можа прыпыняцца выкананне дагаворных абавязацельстваў.

Затраты вытворцаў транспартных работ і паслуг, звязаныя з ліквідацыяй вынікаў надзвычайных сітуацый і стыхійных бедстваў, а таксама правядзеннем іншых неадкладных работ, якія выконваюцца па рашэннях упаўнаважаных органаў, пакрываюцца ў парадку, устаноўленым актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

Глава 4. ЗАБЕСПЯЧЭННЕ ТРАНСПАРТНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

Артыкул 20. Тэрыторыі транспартнай дзейнасці

Вытворцы транспартных работ і паслуг ажыццяўляюць транспартную дзейнасць у межах тэрыторый (зямельныя і водныя ўчасткі, зоны паветранай прасторы) у адпаведнасці з актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

У мэтах забеспячэння бяспечных умоў ажыццяўлення транспартнай дзейнасці, надзейнай эксплуатацыі транспартных камунікацый і іншых аб'ектаў транспартнай дзейнасці ў раёнах, падверажаных небяспечным прыродным уздзеянням, могуць устанаўлівацца ахоўныя зоны.

Вытворцы транспартных работ і паслуг абавязаны выкарыстоўваць тэрыторыі і ахоўныя зоны ў адпаведнасці з мэтавым прызначэннем і ўмовамі іх прадастаўлення, ажыццяўляць прыродаахоўныя і іншыя меры, якія выключаюць пагаршэнне экалагічнай абстаноўкі на гэтых тэрыторыях.

Артыкул 21. Матэрыяльна-тэхнічнае забеспячэнне транспартнай дзейнасці

Транспартная дзейнасць забяспечваецца матэрыяльна-тэхнічнымі рэсурсамі вытворцаў транспартных работ і паслуг за кошт уласных сродкаў. Транспартныя работы і паслугі, якія выконваюцца для дзяржаўных патрэб (дзяржаўны заказ), забяспечваюцца матэрыяльна-тэхнічнымі і іншымі рэсурсамі дзяржавай у парадку, устаноўленым актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 22. Працоўныя адносіны і дысцыпліна працы ў галіне транспартнай дзейнасці

Працоўныя адносіны і дысцыпліна працы работнікаў у галіне транспартнай дзейнасці рэгулююцца Кодэксам законаў аб працы Рэспублікі Беларусь, статутамі аб дысцыпліне работнікаў асобных відаў транспарту і іншымі актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

Асаблівасці ўмоў працы і рэжыму рабочага часу асобных катэгорый работнікаў, непасрэдна звязаных з забеспячэннем бяспекі руху транспартных сродкаў, устанаўліваюцца спецыяльнымі актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

Не дапускаецца спыненне транспартнай дзейнасці як сродак вырашэння працоўных спрэчак (канфліктаў) пры ажыццяўленні транспартнай дзейнасці, звязанай з надзвычайнымі сітуацыямі, стыхійнымі бедствамі, і ў іншых асаблівых выпадках, прадугледжаных актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 23. Кантроль у галіне транспартнай дзейнасці

Кантроль у галіне транспартнай дзейнасці ажыццяўляецца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь, рэспубліканскімі органамі дзяржаўнага кіравання, выканаўчымі і распарадчымі органамі ў межах прадастаўленых ім паўнамоцтваў і накіраваны на забеспячэнне выканання суб'ектамі транспартнай дзейнасці заканадаўства, а таксама захавання патрабаванняў бяспекі руху, суднаходства і палётаў.

Глава 5. АДКАЗНАСЦЬ У ГАЛІНЕ ТРАНСПАРТНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

Артыкул 24. Адказнасць па абавязацельствах, якія вынікаюць з транспартнай дзейнасці

За невыкананне або неналежнае выкананне абавязацельстваў па перавозцы грузаў, пасажыраў і багажу, а таксама іншых дагавораў на выкананне траспартных работ і паслуг бакі нясуць адказнасць, устаноўленую актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь або пагадненнямі бакоў.

Пагадненні паміж суб'ектамі транспартнай дзейнасці аб абмежаванні або ўстараненні ўстаноўленай актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь адказнасці прызнаюцца несапраўднымі, за выключэннем выпадкаў, калі магчымасць такіх пагадненняў прадугледжана міжнароднымі дагаворамі, Грамадзянскім кодэксам Рэспублікі Беларусь, а таксама транспартнымі статутамі і кодэксамі.

Артыкул 25. Адказнасць за прычыненне шкоды крыніцай павышанай небяспекі

Вытворцы транспартных работ і паслуг, якія ажыццяўляюць транспартную дзейнасць, звязаную з прымяненнем крыніцы павышанай небяспекі, абавязаны пакрыць шкоду, прычыненую гэтай крыніцай, калі не дакажуць, што шкода ўзнікла з прычыны неадольнай сілы або намеру пацярпеўшага.

Артыкул 26. Адказнасць вытворцаў транспартных работ і паслуг за прычыненне шкоды жыццю або здароўю грамадзян

За шкоду, прычыненую жыццю або здароўю грамадзян, вытворцы транспартных работ і паслуг нясуць адказнасць у адпаведнасці з актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

Глава 6. МІЖНАРОДНАЯ ТРАНСПАРТНАЯ ДЗЕЙНАСЦЬ

Артыкул 27. Міждзяржаўнае супрацоўніцтва ў галіне транспартнай дзейнасці

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь, рэспубліканскія органы дзяржаўнага кіравання транспартам прадстаўляюць інтарэсы Рэспублікі Беларусь у міждзяржаўных адносінах у галіне транспартнай дзейнасці і заключаюць пагадненні і дагаворы ў парадку, устаноўленым актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 28. Падставы і гарантыі міжнароднай транспартнай дзейнасці

Юрыдычныя і фізічныя асобы Рэспублікі Беларусь выступаюць суб'ектамі міжнароднай транспартнай дзейнасці на падставе і ў парадку, устаноўленымі актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

Дзяржава садзейнічае развіццю міжнароднай транспартнай дзейнасці, падтрымлівае і стварае эканамічныя, арганізацыйныя і прававыя ўмовы яе ажыццяўлення.

Артыкул 29. Суадносіны транспартнага заканадаўства Рэспублікі Беларусь і міжнародных дагавораў

Калі міжнародным дагаворам Рэспублікі Беларусь устаноўлены іншыя правілы, чым тыя, якія змяшчаюцца ў гэтым Законе і іншых актах заканадаўства Рэспублікі Беларусь, што рэгулююць транспартную дзейнасць, то прымяняюцца правілы міжнароднага дагавора.

У выпадку калізіі заканадаўства Рэспублікі Беларусь і заканадаўства замежнай дзяржавы, якая рэгулюе транспартную дзейнасць з удзелам грамадзян і юрыдычных асоб Рэспублікі Беларусь, дзейнічае заканадаўства Рэспублікі Беларусь, калі іншае не прадугледжана міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь.

Глава 7. ЗАКЛЮЧНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 30. Уступленне гэтага Закона ў сілу

Гэты Закон уступае ў сілу з 1 ліпеня 1998 года.

Артыкул 31. Прывядзенне заканадаўства Рэспублікі Беларусь у адпаведнасць з гэтым Законам

Да прывядзення заканадаўства Рэспублікі Беларусь у адпаведнасць з гэтым Законам заканадаўства аб транспартнай дзейнасці прымяняецца ў той частцы, у якой яно не супярэчыць гэтаму Закону, калі іншае не прадугледжана Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь.

Савету Міністраў Рэспублікі Беларусь:

падрыхтаваць і ўнесці ў Нацыянальны сход Рэспублікі Беларусь прапановы аб прывядзенні заканадаўства Рэспублікі Беларусь у адпаведнасць з гэтым Законам;

прывесці акты Урада Рэспублікі Беларусь у адпаведнасць з гэтым Законам.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь
А. ЛУКАШЭНКА.

5 мая 1998 г., г. Мінск.
№ 140-3

ЗАКОН РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
АБ УНЯСЕННІ ДАПАЎНЕННЯЎ У ЗАКОН РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ «АБ СУДАЎЛАДКАВАННІ І СТАТУСЕ СУДДЗЯЎ У РЭСПУБЛІЦЫ БЕЛАРУСЬ»

Прыняты Палатай прадстаўнікоў 18 чэрвеня 1998 года
Адобраны Саветам Рэспублікі 29 чэрвеня 1998 года

Артыкул 1. Унесці ў Закон Рэспублікі Беларусь ад 13 студзеня 1995 года «Аб судаўладкаванні і статусе суддзяў у Рэспубліцы Беларусь» (Ведамасці Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, 1995 г., № 11, арт.120) наступныя дапаўненні:

1. Абзац трэці часткі другой артыкула 8 дапоўніць словамі «і справы, якія разглядаюцца судовай калегіяй па патэнтных справах Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь».

2. Частку першую артыкула 46 пасля абзаца чацвёртага дапоўніць новым абзацам наступнага зместу:

«судовай калегіі па патэнтных справах Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь».

3. Частку першую артыкула 55 дапоўніць словамі «за выключэннем судовай калегіі па патэнтных справах Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, якая разглядае ў межах сваіх паўнамоцтваў справы ў якасці суда першай інстанцыі і па новаадкрытых акалічнасцях».

4. У артыкуле 62:

у частцы першай:

пасля слова «адукацыя» дапоўніць словамі «(за выключэннем суддзяў судовай калегіі па патэнтных справах Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, якія могуць мець як вышэйшую юрыдычную, так і вышэйшую тэхнічную або прыродазнаўчанавуковую адукацыю)»;

дапоўніць частку сказам наступнага зместу: «Патрабаванні да кандыдата на пасаду суддзі, якія датычацца стажу работы па юрыдычнай спецыяльнасці або праходжання стажыроўкі і здачы кваліфікацыйнага экзамену, не распаўсюджваюцца на суддзяў судовай калегіі па патэнтных справах Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, якія маюць вышэйшую тэхнічную або прыродазнаўчанавуковую адукацыю»;

абзац трэці часткі другой пасля слоў «не менш пяці гадоў» дапоўніць словамі «за выключэннем суддзяў судовай калегіі па патэнтных справах Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, не маючых вышэйшай юрыдычнай адукацыі, якія павінны мець стаж работы ў галіне патэнтазнаўства не менш трох гадоў».

Артыкул 2. Гэты Закон уступае ў сілу з дня апублікавання.

Артыкул 3. Савету Міністраў Рэспублікі Беларусь на працягу трох месяцаў з дня ўступлення ў сілу гэтага Закона:

прывесці рашэнні Урада Рэспублікі Беларусь у адпаведнасць з гэтым Законам;

забяспечыць перагляд і адмену рэспубліканскімі органамі дзяржаўнага кіравання, падпарадкаванымі Савету Міністраў Рэспублікі Беларусь, іх нарматыўных актаў, якія супярэчаць гэтаму Закону;

унесці ва ўстаноўленым парадку ў Палату прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь прапановы па прывядзенню заканадаўчых актаў Рэспублікі Беларусь у адпаведнасць з гэтым Законам.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь
А. ЛУКАШЭНКА.

9 ліпеня 1998 г., г. Мінск.
№ 184-3

ШАНОЎНЫЯ МІНЧАНЕ!

Ва ўсіх магазінах і пунктах прыёма падпіскі «Белсаюздрук» вы можаце выпісаць газету «Звязда» да запатрабавання. Цана значна зніжана.

Ільготная падпіска на IV квартал 1998 года прымаецца да 26 верасня 1998 года. Даведкі па тэл. 227-88-41.

МІНЧАНЕ ПАЗНАЁМЯЦЦА З КІТАЙСКІМ ВОПЫТАМ СТВАРЭННЯ СВАБОДНЫХ ЭКАНАМІЧНЫХ ЗОН

Афіцыйны візіт у Беларусь дэлегацыі Кітайскай Народнай Рэспублікі на чале з мэрам горада Шэньчжэня панам Цзыбінем адбудзецца 27 жніўня.

Як паведамілі карэспандэнту БЕЛТА ў Міністэрстве знешніх эканамічных сувязяў, запланавана сустрэча кітайскай дэлегацыі з прэм'ер-міністрам рэспублікі Сяргеем Лінгам. Перагаворы таксама пройдуць у гандлёва-прамысловай палаце і гарадской адміністрацыі сталіцы. Акрамя таго, госці правядуць семінар-прэзентацыю «СЭЗ Шэньчжэнь», дзе будуць абмеркаваны перспектывы развіцця Мінскай свабоднай эканамічнай зоны.

Ігар ХОМІЧ, БЕЛТА.

РАЗЛІКІ Ў БЕЛАРУСКІХ РУБЛЯХ ПАМІЖ НЕРЭЗІДЭНТАМІ ЎЗНОЎЛЕНЫ

Сітуацыя, якая склалася вакол курса беларускага рубля, падобна, стала вынікам чарговага рашэння Нацыянальнага банка рэспублікі. Як стала вядома, спынена дзеянне абмежаванняў на разлікі ў беларускіх рублях паміж нерэзідэнтамі. Нагадаем, што абмежаванні былі ўведзены з 30 красавіка гэтага года і дзейнічалі па 24 жніўня.

Згодна паведамленню ўпраўлення інфармацыі Нацыянальнага банка, такое рашэнне прынята ў мэтах выканання Праграмы неадкладных мераў па стабілізацыі валютнага рынку і абменнага курсу беларускага рубля. Як адзначаюць эксперты, узнаўленне разлікаў паміж нерэзідэнтамі будзе спрыяць павышэнню даверу да беларускага рубля з боку замежных суб'ектаў гаспадарання.

Ігар ГРЫШЫН.

ЧЫМСЬЦІ ГОСПАДУ НЕ ДАГАДЗІЛІ?..

Абрушылася частка насцілу будаўнічых рыштаванняў, пастаўленых вакол буйнейшай у рэспубліцы Свята-Васкрасенскай царквы, што ўзводзіцца ў Брэсце.

На зямлі аказаліся чатыры будаўнікі, якія працавалі ў гэты час. Стан двух з іх даволі цяжкі. Цяпер пракуратура Маскоўскага раёна горада і тэхнічная інспекцыя расследуюць прычыны гэтай вытворчай аварыі.

Іван КУКСА, БЕЛТА.

ЗАБІЎ, ПАДПАЛІЎ І ЎЦЁК

Калі ў вёсцы Хорск Столінскага раёна загарэлася хата 74-гадовай пенсіянеркі, то напачатку падумалі, што гэта звычайны пажар, які ўзнік па віне гаспадыні. Пажарнікі агонь ліквідавалі хутка, а на падлозе, пад тлеючымі падушкамі, знайшлі труп пенсіянеркі. Аператыўнікі ўстанавілі, што жанчыну забілі. Забойца нанёс ёй 12 удараў па галаве каталкай для бялізны. Затым на забітую накідаў вопраткі, падушкі, адкрыў кран газавага балона і падпаліў. Але, як бачым, пажарнікі пад'ехалі своечасова.

У забойстве пенсіянеркі міліцыя падазрае 27-гадовага У., мясцовага жыхара, які ўжо адседзеў у турме. Падазраваемы ўцёк у лес, і цяпер міліцыянеры чакаюць яго ў засадах.

Сымон СВІСТУНОВІЧ.

БУДЗЕ АДЗІНЫ КУРС

Нацыянальны банк Рэспублікі Беларусь з 28 жніўня 1998 года ўстанаўлівае адзіны курс на міжбанкаўскай валютнай біржы. У сувязі з гэтым тут спыняецца дзеянне спецыяльнага курсу беларускага рубля да замежных валют і правядзенне таргоў на дадатковай сесіі. Як паведамілі карэспандэнту БЕЛТА ва ўпраўленні інфармацыі Нацбанка, такое рашэнне прынята ў рамках рэалізацыі Праграмы неадкладных мераў па стабілізацыі валютнага рынку і абменнага курсу беларускага рубля.

Таццяна СМІРНОВА, БЕЛТА.

ЖНІВЕНЬСКІ ЗАРАПАД ДЛЯ ЗАКАХАНЫХ

Амаль на працягу ўсяго жніўня на тэрыторыі планеты Зямля назіраецца актыўны зарапад.

Як паведамілі рэдакцыі ў дзяржаўным планетарыі, такая з'ява адбываецца на нашай планеце менавіта ў жніўні кожны год. Справа ў тым, што якраз у гэты час Зямля «праходзіць» даволі блізка ад арбіты каметнага пояса. У таго дні цэлыя армады касмічнага пылу пачынаюць «абстрэльваць» атмасферу нашай планеты. Невялікія «асколкі сусвету», вагой ад некалькіх грамаў да кілаграма, на вялікай скорасці ўразаюцца ў нашу атмасферу і згараюць у лічаныя секунды ад трэння. Калі да нас далятаюць метэоры вагой каля кілаграма, тады ноччу людзі могуць назіраць, як з неба быццам бы падае зорка. На самой справе гэта згарае метэор на вышыні 80 кіламетраў ад зямлі.

Калі звычайна да нашай планеты прылятае 5-6 метэораў у хвіліну, то ў жніўні колькасць вогненных зорак павялічваецца ў 10 разоў. У самы зорны час — 12 жніўня — метэоры «сыпаліся» на зямлю сапраўдным дажджом — каля 100 успышак у хвіліну. Метэоры не прабіваюць ахоўнае покрыва Зямлі, а толькі крыху пашчыпваюць яго.

У многіх народаў ёсць павер'е, што калі ўбачыш, як падае зорка, трэба паспець загадаць жаданне. Мабыць, менавіта таму жнівень называюць лепшым часам для закаханых.

Сяргей КУРКАЧ.

Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь выказвае глыбокае спачуванне дэпутату Палаты прадстаўнікоў Малумаву Юрыю Георгіевічу ў сувязі з напаткаўшым яго горам — смерцю БАЦЬКІ.

Калі б пабачыў дзядзька Язэп...

Прайшоў другі пленэр Язэпа Драздовіча. Месцам яго правядзення, як і два гады таму, стала Дзісеншчына — радзіма гэтага самабытнага мастака, адметнага мысліцеля, дапытлівага беларусазнаўцы. Мясціны па берагах Дзісны, паміж яе прытокамі, рэчкамі Мнютай і Аутай, дзе пралеглі шляхі-дарогі Драздовіча і дзе старажылы вёсак яшчэ памятаюць добрага дзівака дзядзьку Язэпа, унікальны, адносна мала кранутыя цывілізацыяй прыродна-ландшафтны куток на поўначы Беларусі, захоўвае шмат адмецінаў старадаўніх часоў.

Пленэр, на які прыехалі жывапісцы і графікі з Мінска, Віцебска, Маладзечна, Верхнядзвінска, быў наладжаны Саюзам мастакоў Беларусі, фондам Льва Сапегі, культурна-асветніцкім цэнтрам Язэпа Драздовіча, што дзейнічае ў Германавічах Шаркаўшчынскага раёна. Як і ў мінулы раз, асноўныя арганізацыйныя клопаты ўзялі на сябе мастак Алесь Марачкін і краязнаўца з Германавіч Ада Райчонак, шаркаўшчынскі мастак Віктар Крук, які меў падтрымку ў асобе сяброў і вучняў Райчонак (былой настаўніцы).

Адметнасць драздовіцкага пленэру ў тым, што ён — вандроўны. За некалькі дзён мастакі, а сярод іх такія вядомыя майстры, як Мікола Купава, Яўген Кулік, Міхась Ляўковіч, Уладзімір Сулкоўскі, Віктар Сташчанюк, Валерый Шчасны, Алесь Шатэрнік, Мікола Аўчыннікаў, Сяргей Рымашэўскі, Галіна Горава, Аляксандр Родзін, Ігар Марачкін праехалі і прайшлі дарогамі і сцежкамі, па якіх хадзіў чалавек, чыё імя сабрала іх разам. Яны наведалі радзіму Драздовіча — вёску Пунькі сярод лясоў у Глыбоцкім раёне, сустракаліся з людзьмі, у чые хаты калісьці заходзіў мастак, пабывалі ў яго музеі ў Германавічах і на старадаўніх могілках у Ліплянах, дзе знайшоў сабе вечны прытулак нястомны вандроўнік зямлі беларускай. На магіле, якую ў свой час адшукаў Алесь Марачкін, усталяваны помнік работы скульптара Алеся Шатэрніка.

Прыемна ўразіў удзельнікаў пленэру букецік ля яго надмагілля. Яны таксама пакінулі тут свой добры след: прыбралі магілку, ачысцілі ўсё побач ад пустазелля, усклалі і пасадзілі кветкі...

Тут варта зазначыць, што сёння Дзісеншчына — панянцце ў большай ступені гістарычнае, чым геаграфічнае. А калі казаць па-сучаснаму, то дарогі пленэру пралеглі па Глыбоцкаму і Шаркаўшчынскаму раёнах. Мастацкая вандроўка зазірнула ў сасновы бор на беразе возера Пліса, дзе ў тыя дні працаваў міжнародны пленэр керамістаў, і ў вёску Якубенкі — на радзіму Аляксандра Грына. Там на мясцовых могілках ёсць пліты з надпісамі, якія сведчаць, што тут ляжаць Надзея і Еўзэбій Грынеўскія — бабуля і дзядуля пісьменніка.

А жылі мастакі на Глыбоччыне, у Чарневічах, у мясцовай сярэдняй школе, якую гасцінна прадаставіў яе дырэктар Васіль Рамашка. Гаспадарчых клопаты ўзялі на сябе Алена і Вадзім Баршчэўскія.

На працягу ўсяго пленэраўскага тыдня яго ўдзельнікі адчувалі не толькі дапамогу ў вырашэнні бытавых пытанняў з боку старшыні Чарневіцкага сельскага Савета Валерыя Кандэрскага, вяскоўцаў (у прыватнасці, настаўнікаў), але і шчырую прыхільнасць, павагу людзей, іх непасрэдную ўвагу і цікавасць да сваёй творчасці.

Пры закрыцці пленэру чарневіцкія настаўнікі наладзілі сяброўскую сустрэчу з мастакамі, папрасілі апошніх зрабіць імправізаваную выставу напісаных работ, на якіх яшчэ толькі-толькі прасохлі фарбы...

Першая ж запланаваная выстава твораў, якія нарадзіліся на пленэры Язэпа Драздовіча, адкрылася ў Мінску ў Палацы мастацтва ўчора вечарам. Думаецца, што гэта будзе яшчэ адна цаглінка ў той храм памяці, якога, безумоўна, заслугоўвае наш зямляк Язэп Нарцызавіч Драздовіч.

Людміла ЛАБАЧЭЎСКАЯ.

У БРЭСЦЕ ПРАГРЫМЕЛІ ВЫБУХІ

У мінулыя выхадныя ў розных раёнах Брэста прагрымелі выбухі. Адна граната была ўзарвана на вуліцы Валынскай, дзе, на шчасце, ніхто не пацярпеў. Другая — у самым бліжэйшым прыгарадзе, так званым у народзе «царскім сяле», дзе будуюцца велізарныя асабнякі. Разарвалася яна ў туалетным пакоі аднаго з дамоў, куды была кінута праз разбітае шкло. Па шчаслівай выпадковасці ні гаспадар, даволі вядомы брэсцкі бізнесмен, ні члены яго сям'і не пацярпелі. Цяпер праваахоўныя органы актыўна вядуць пошук невядомых тэрарыстаў.

«Дыярыюш навагрудскі»

Гэта назва новага кароткаметражнага фільма, знятага студыяй «Летапіс» Беларусьфільма ў 1997 годзе і прысвечанага Адаму Міцкевічу ў сувязі з 200-годдзем яго нараджэння, якое споўніцца 24 снежня 1998 года.

Юбілей вялікага паэта адзначаецца ў многіх краінах свету, асабліва ж шырока ў Польшчы, Беларусі, Літве і Францыі, з якімі звязана было жыццё, дзейнасць і творчы шлях Міцкевіча.

Побач з адбудовай мемарыяльнага комплекса ў Завоссі, выданнем шэрагу кніг (Адам Міцкевіч і Беларусь, 1997; Філаматы і філарэты, 1998; У вянок Адаму Міцкевічу, 1998), серыяй карцін беларускіх мастакоў, падрыхтоўкай да ўзвядзення помнікаў А. Міцкевічу ў Гродне і Мінску, кінастужка студыі «Летапіс» (сцэнарый Ул. Халіпа, рэжысёр Р. Ясінскі, аператар С. Пятроўскі) з'яўляецца яшчэ адным мерапрыемствам, якім грамадскасць нашай рэспублікі ўшаноўвае юбілей свайго знакамітага земляка.

Дваццаць хвілін для сустрэчы з Адамам Міцкевічам — гэта вельмі мала. Аднак стваральнікі фільма пастараліся змясціць у гэтыя рамкі асноўныя падзеі з жыцця паэта, ілюстраваную фотаздымкамі, фрагментамі яго літаратурных твораў, суправаджаючы цудоўнай і гарманічна дапасаванай да зместу і вобразаў музыкай Ф. Шапэна. Уследзе эпізадычнымі вобразамі на экране і дыктарскім каментарыем мы як быццам перагортваем старонкі старога сямейнага альбома.

Шкада, што да гэтага часу «Дыярыюш навагрудскі» застаецца фільмам незапатрабаваным. Варта, каб пазнаёміцца з ім тэлегледачы Беларусі, студэнты філфакаў, удзельнікі міжнароднай міцкевічаўскай канферэнцыі ў Гродне. Копію яго — для дэманстрацыі наведвальнікам — павінен абавязкова набыць Музей Адама Міцкевіча ў Навагрудку. Перакладзены дыктарскі тэкст на польскую, літоўскую, рускую і французскую мовы (пераклады вершаў на тры апошнія — маюцца), з фільмам пра Міцкевіча маглі б азнаёміцца грамадзяне яшчэ чатырох звязаных з яго творчасцю краін. Можа, ініцыятарам у гэтай справе стане Міністэрства культуры Беларусі?

Вячаслаў ВЯРЭНІЧ.

ФІЛЬМАТЭКА

ЕХАЙ
ЦЯГНІК ДА БРУКЛІНА
КРУТЫЯ
ВЫКУП

Новая мастацкая расійская кінастужка **«Ехай»** пастаўлена рэжысёрам Георгіем Шэнгеля па матывах аднайменнай п'есы Ніны Сідур.

Свой бунт 50-гадовы Пётр Гаўрылін пачаў з таго, што разбіў сякерай тэлевізар, магчыма, убачыўшы ў ім сімвал той шэрасці і бездухоўнасці, якія яго акружалі. І што з таго што ў лексіконе сельскага механізатарат Пеці наўрад ці маглі быць такія мудрыя словы! Затое ён не сумняваўся, што яго верную жонку Люсю куды больш хваліюць пакуты герояў лацінаамерыканскіх серыялаў, чым душэўная неўладкаванасць мужа.

Пеця паспрабаваў запатрабаваць назад свае грошы, укладзеныя ў якасці апаю ў фонд роднага прадпрыемства, якое ператварылася ў акцыянернае таварыства, але хітры начальнік, ён жа народны дэпутат, разбіў яго надзеі.

Так Пётр Гаўрылін упэўніўся, што ніхто яго не разумее, нікому ён не патрэбен і, калі ён пакіне гэты свет,нічога не зменіцца. Ён лёг на чыгуначныя пуці і, калі ашарашаны машыніст ледзь-ледзь паспеў спыніць таварны састаў, катэгарычна загадаў: «Ехай!» Аднак самазабойства не адбылося...

У галоўных ролях выступаюць Уладзімір Ільін, Таццяна Краўчанка, Яўген Сяроў, Ларыса Шахварастава.

Кінамайстрамі Расіі і Украіны створана сумесная мастацкай кінастужка **«Цягнік да Брукліна»**. Аўтар сцэнарыя — Іван Давыдаў, рэжысёр — Валерый Фядосаў.

Вера жыве ў Адэсе, займаецца жывапісам і пры выпадку падрабляе паварыхай на парусный рэгаце. Менавіта тут яна знаёміцца з Эдуардам. Вячэра ў грыль-бары абарочваецца разборкай, у выніку якой яе новы кавалер параненым, але не можа карыстацца афіцыйнай медыцынскай дапамогай, а павінен хавацца. Вера хавае Эдзіка на дачы сябра. Думаюць, што мае справу з бандытам, яна тым не менш дагледае яго. Пакрысе яе асабістыя праблемы (намер паехаць у Амерыку, здрада былога каханага) адступаюць на задні план.

Эдуард Смарын — целаахоўнік пра персоне з Крамля, прэтэндуючай на пост прэзідэнта. Знаходзячыся ў замежнай паездцы, Эдзік выпадкова становіцца сведкам сустрэчы шэфа з прадстаўніком злачыннага свету і ўпэўніваецца ў тым, што ўся перадвыбарная агітацыя гэтага кандыдата фінансуецца скандальна вядомай заходняй фірмай. І ён вырашае...

Галоўных герояў іграюць Ганна Самохіна, Мікалай Дабрынін, Радзівон Газманаў, Аляксандр Пяскоў, Святлана Тома.

У Італіі знята мастацкая кінастужка **«Крутыя»**. Яе пастаноўку па свайму сцэнарыю ажыццявіў рэжысёр Е.Б. Клачэр.

Клапатлівы татачка, ідучы ў лепшы свет, завяшчаў Ірыніцы і Бамбіна заняцца дастойнай справай — канакрадствам, напрыклад, рабаваннем банкаў і паштовых карэт. Бацька непакоіўся за малодшага — Трыніці, які здаваўся яму легкаважным чалавекам, і Бамбіна паабяцаў навучыць брата розуму.

Сыны добра выконвалі апошнюю волю бацькі, і Трыніці аказаўся здольным вучнем. Ён валодаў рознымі талентамі. За картачным сталом з ім не мог сапернічаць ні адзін шулер. Але паспелі чамусьці ўвесь час чаргаваліся з няўдачамі.

У фільме здымаліся Бад Спенсер, Тэрэнс Хіл, Джэсіка Даблін.

Змогуць пaглядзець гледачы і амерыканскую мастацкую кінастужку **«Выкуп»**. Аўтар сцэнарыя — Рычард Прайс, рэжысёр — Рон Заццард.

Выкрадзены сын мільянера. ФБР і паліцыя марна спрабуюць знайсці злачынцу, ацаніўшага жаццё ў два мільёны долараў. Аднак цэнтральнай сюжэтнай лініяй становіцца не пошук дэтэктываў, а псіхалагічны паядынак паміж бацькам хлопчыка, уладальнікам авіякампаніі і выкрадальнікам сына, а ім быў, як высвятляецца, паліцэйскі Джэк Шэйкер.

У ролях — Мел Гібсан, Рэнэ Руса, Гэры Сігіз, Даларой Ліда, Лілі Тэйлар.

СЁННЯ

СОНЦА

	Усход	Заход	Даўжыня дня
Мінск –	6.08	20.14	14.06
Віцебск –	5.55	20.05	14.10
Магілёў –	5.57	20.03	14.06
Гомель –	5.59	19.55	13.56
Гродна –	6.25	20.26	14.01
Брэст –	6.27	20.26	13.59

МЕСЯЦ

Першая квадра — 30 жніўня.
З 11.03 — 7-ыя месяцавыя суткі.
З 6.26 месяц у сузор'і Скарпіёна.

ІМЯНІНЫ

Пр. Аркадзя, Феадосія, Міхея, Маркела
К. Монікі, Юзафа

НАДВОР'Е

Сёння ўздзень па рэспубліцы чакаецца воблачнае з праясненнямі надвор'е. На большай частцы тэрыторыі рэспублікі дажджы. Вецер заходні 6—11 м/сек. Тэмпература паветру ў Віцебску — 15—17, Гродне, Мінску і Магілёве — 16—18, Брэсце, Гомелі — 17—19 градусаў вышэй нуля.

У наступныя двое сутак чакаецца воблачнае з праясненнямі надвор'е. На большай частцы тэрыторыі дажджы. Вецер паўднёва-заходні 6—11 м/сек., парывы да 14 м/сек. Тэмпература паветра ўначы — 7—12, удзень — 14—19 градусаў.

Віншаванні

Віншуем з днём нараджэння дарагога татачку **ВАРЧЭНЮ Сяргея Леанідавіча**. Жадаем моцнага здароўя, шчасця, сямейнага дабрабыту і доўгіх гадоў жыцця.

Жонка, сын, дачка, зяць і ўнучка Карыначка, *в. Канюхі Берастаўіцкага раёна.*

Дарагога, любага татачку і мужа **ЮРЧЫКА Івана Аляксеевіча** з в. Перахавічы віншуем з 45-годдзем. Моцнага здароўя, дабра, душэўнага спакою і шчасця, доўгіх гадоў жыцця жадаем.

Жонка і дочкі.

Ад усяго сэрца віншуем любую матулю і бабулю **НОВІК Лідзію Мікалаеўну** з днём нараджэння. Жадаем моцнага здароўя, доўгіх гадоў шчаслівага жыцця.

Родныя, *в. Бакуны Брагінскага раёна.*

Рашэннем акцыянераў **ліквідуецца** Мінскі філіял АСК **«Поліс»**. Прэтэнзіі прымаюцца на працягу 2-х месяцаў з дня апублікавання. Адказнасць па заключаных дагаворах страхавання пераходзіць да АСТ «Поліс». Тэл. 245-02-91.

ГУМАРЭСКА?

МЕНЮ

САЛОДКАЕ ЖЫЦЦЁ

Але ж і добрыя часы надышлі. Навокал, ну не сказаць каб поўнае, ды ўсё ж насычэнне тварамі. Выходзіш на вуліцу і адразу — на табе: латок з бананамі. Тут жа яблычкі, ігрушкі, апельсінчыкі, мандарынчыкі, даруй Божа, хурма... ды ўсяго не ўпамятаеш. Ступіш далей — упрэшся носам у камерцыйны кіёск, а там поўна цыгарэт, шакаладак, жвачак. З'еў, пакурыў, пажаваў, выплюнуў і — парадак! Далей — болей. Шопы кругом. Людзі, кругом — шопы! Зойдзеш — душа шамаціць. Чыста, акуратна. На паліцах поўна рознакаляровых каробак, яркіх шклянак, інтрыгуючых бутэлек. Побач з гэтым хараством асілак мардаты стаіць. Так лагодна ўсміхаецца, што адчуваеш — калі чаго не купіш, адсюль цэлым не выбярэшся. Усё ж, пераадольваючы магнетызм установы, вывальваешся на тратуар і шпарыш далей.

Мама родная — супермаркет! Заходзіш — галава кругам. Хістаешся па казачных пераходах, застаўленых усялякай усялячынай, баючыся страціць прытомнасць і што-небудзь тут раскалашмаціць, і зусім ужо ачмурэлы выплываеш на вуліцу. І так, як у дыме, заварочваеш пад арку ўваходу на Камароўскі рынак — і ўсё... Так, і ўсё... Па дрэнна паголенай кітайскім лязом барадзе ракой цякуць слінкі ад водару вяндліны і каўбасы. Выгляд асвежаваных свіней надае ўпэўненасць у заўтрашнім дні.

Паўз казінага малака, мёду, селядцоў, алею — далей, далей — туды, дзе ўжо за межамі сферычнага даху пад доўгімі навесамі ўздымаюцца піраміды чырвоных памідораў, зялёных агуркоў і аранжавай морквы. Тут вам і баба з вядром сліў, і хлапчук з кошыкам лісічак, побач мужык трымае доўгага слізкага шчупака, старажытнага, як торф з Палесся. Тут жа няголеная асоба з парай амаль не ношаных жаночых ботаў, ад якіх чамусьці густа цягне півам. А вы калі-небудзь нюхалі марынаваны часнок? Не? Ну і Бог з вамі. Вам ужо не дапаможаш.

Ногі нясуць мяне наперад скрозь лабірынт скураных куртак, падвешаных дзесьці ля самага неба, паўз горы джынсаў усіх колераў вясёлкі, нейкіх жаночых рэчаў, невядома да чаго прыкладаемых. На паветра, на прастору, бліжэй да хаты. Па дарозе забягаю ў гастраном, купляю ячневых круп, пачак маргарыну і на кухню... піраваць...

Не, усё ж салодкае жыццё надышло! Дзякуй усім!.. За ўсё... Няхай вам добра будзе...

Леанід РАЗЛАДАЎ.

ФУТБОЛ У СТЫЛІ РЭТРА

Незвычайны матч, якому могуць пазайздросціць і сталічныя футбольныя гурманы, сабраў на сваіх трыбунах больш за чатыры тысячы гледачоў. Адбыўся ён на салігорскім стадыёне «Будаўнік». Адгукнуўшыся на запрашэнне кіраўніцтва ВА «Беларуськалій», ветэраны знакамітай каманды кіеўскага «Дынама» згадзіліся свой першы матч у Беларусі правесці менавіта з ветэранскай камандай аб'яднання.

І хоць прыехалі не ўсе, каго чакалі (А. Біба, Я. Рудакоў, В. Колатаў і іншыя), гульня прынесла нямала хвілін асалоды мясцовым аматарам скуранога мяча. Бо ў саставе кіяўлян гулялі Віталь Хмяльніцкі, Пётр Слабадзян, Аляксандр Дамін, Аляксандр Бойка, Міхаіл Аліфірэнка і іншыя, якія ў саставе «Дынама» станавіліся і чэмпіёнамі, і ўладальнікамі Кубка СССР, чэмпіёнамі і прызёрамі маладзёжных першынстваў свету і Еўропы. А ў варотах украінскай каманды гуляў добра вядомы беларускім балельшчыкам са стажам Васіль Кірычэнка — па выступленнях і за «Дынама» мінскае.

І нават праліўны навальнічны дождж у першым тайме не сапсаваў гэтага цудоўнага спектакля. Ветэраны «Беларуськалія» давялі гэты захапляючы матч да перамогі — 6:4.

Рыгор ГАНЖУРАЎ.

УСЁ ПРА ЎСЁ

ЖОЎТЫ КОЛЕР — ГЭТА СІМВАЛ ЖЫЦЦЯ

Як вядома, колеру падаранага букета або кветкі заўсёды надаецца немалаважнае значэнне. Лічыцца, што белы сімвалізуе пакланенне перад маладосцю і чысцінёй, чырвоны — знак палкага кахання, блакітны — клятва ў вернасці і т. д. А жоўты, невядома толькі чаму, лічаць прадвеснікам хуткага разлучэння, здрады і іншых непрыемнасцяў. Хоць вядома, што дзеці ў маленстве першым пачынаюць адрозніваць жоўты колер, пэўны час аддаючы яму перавагу. У будыстаў жоўты колер — гэта сімвал жыцця. А медыкі сцвярджаюць, што ён паляпшае страваванне, павышае тонус і настройвае на даверлівыя адносіны. І пагадзіцеся, ён так удала ўпрыгожвае любы букет.

ХТО НА ЧЫМ АДПАЧЫВАЕ

Самым распаўсюджаным месцам для сну ў Заходняй Еўропе з'яўляецца двухспальны сямейны ложак, а ва Усходняй — нізкая кушэтка. Адпаведна ў качэўнікаў — кавалак лямцу; у народаў Поўначы — шкура аленя, у чарнаскурых афрыканцаў — бярэмя пальмавых лістоў; у індзейцаў Паўднёвай Амерыкі — падвесны гамак, а ў карэнных жыхароў Гавайскіх астравоў — спальны мяшок з пуху і пер'я райскіх птушак. У Кітаі спяць на шырокіх гліняных лавах. Самы вялікі ў свеце ложак быў у Філіпа Бургундскага. Яго шырыня складала 3,81 метра, а даўжыня — 5,75 метра.

МАРОЗ — ЛЕПШЫ ПАМОЧНІК У РАБОЦЕ

Прэзідэнт адной з амерыканскіх камп'ютэрных кампаній Алан Лэмбрын знайшоў цудоўны спосаб павысіць эфектыўнасць работы «вышэйшага эшалона» сваіх супрацоўнікаў. Калі загадчыкам аддзелаў неабходна прыняць важнае рашэнне, ён запрашае іх на нараду ў спецыяльную халадзільную камеру памерам сем на дзевяць метраў, дзе тэмпература ніжэй нуля. Сядзяць яны на блоках лёду ў звычайных касцюмах. Таму нядзіўна, што ніхто не губляе час на пустыя размовы, высвятленне адносінаў і пратакол. На рашэнне самых важных пытанняў хапае 10—15 хвілін. З таго часу, як на дырэктарскім паверсе з'явіўся ледзяны кабінет, прыбытак кампаніі павялічыўся ў тры разы.

Да такога незвычайнага вядзення спраў Алан Лэмбрын прыйшоў пасля таго, як аднойчы зімой у зале пасяджэнняў выйшла раптам са строю сістэма ацяплення. Усе так імкнуліся хутчэй адтуль выбрацца, што вырашылі праблемы літаральна за некалькі хвілін. Вось яшчэ адно пацвярджэнне народнай мудрасці: усе справы лепш вырашаць на халодную галаву.

КУСАЙЦЕ НА ЗДАРОЎЕ!

Амерыканскія індзейцы здаўна карыстаюцца пры болях у суставах паслугамі... мурашак. Для гэтага яны ўзбіраюцца на дрэвы, пад якімі знаходзяцца мурашнікі, і дазваляюць агрэсіўным насякомым кусаць сябе. Пасля гэтага яны скачуць у ваду, каб змыць іх са сваёй скуры.

Каб праверыць гэты старадаўні народны метад лячэння, амерыканскія вучоныя правялі эксперымент. Узяты ад мурашак яд упырснулі двумстам пацыентам, хворым на рэўматызм. Гэта выклікала значнае паляпшэнне іх здароўя. Яд аказаў супрацьзапаленчае дзеянне, змяншаючы болі.

Па матэрыялах друку падрыхтавала Вікторыя КЛЯНОВІК.

Сяргей ШАЎЦОЎ

САБАКА, ЯКІ БЕГ КРАЕМ ПОЛЯ

АПАВЯДАННЕ

ЛЁХА ЗАКЛАЎ яшчэ адзін віраж. Мужык усё так жа расслаблена прыкладваўся да бутэлькі. Лёха рашыўся:

— Прашу прабачэння, вам бутэлька трэба?

— Поўная — так, а пустую табе аддам.

— Дзякуй вам...

— Дзякуй, дзякуй... На, ідзі купі сабе піва. Не магу бачыць, як людзі пакутуюць з пахмелля.

Зусім дзіўны мужык. Такія сустракаюцца, па вопыту ведаў Лёха. Але адзін на сотню. Звычайна чакаеш горшага. Бывае, гыркнуць з нянавісцю, могуць спецыяльна бутэльку пабіць. Розны народ, пераважна злы.

А ў Лёхі праблемы: другі дзень не можа ніводнай бутэлькі падабраць. Пайшоў, было, на вакзал — і быў рады, што ўцёк цэлы. На вакзале даўно ўсё падзелена. Прыходзілася цягацца далей. І вось яму пашанцавала на тралейбусным крузе. І півам пачаставалі, і дзве бутэлькі ёсць.

А тут яшчэ Лёху ад паўнаты пачуццяў пацягнула на размовы. Мужык слухаў, задуменна ківаў. А калі пачуў, што ў Лёхі заўтра дзень нараджэння, ледзь прыкметна ўсміхнуўся:

— Многа, прабач, не магу...

І даў Лёху дзесятку. Паціснуў руку і пайшоў. «Ёсць жа людзі...» — падумаў Лёха. Але тут да яго дайшло, што мужык наконт дня нараджэння не паверыў. Яму і жонка некалі казала: «Дуб ты дуб. Да цябе на трэція суткі даходзіць».

Лёху стала крыўдна. Ён быў дзіўнаваты бомж. Гаварыў праўду, а яму не верылі. Лёха і не здагадваўся, што праўда часта выглядае хлуснёй і наадварот. Заўтра яму сапраўды спаўнялася сорак чатыры гады, а ён заставаўся чыстым, наіўным хлопчыкам...

Ад піва Лёха захмялеў. Ужо суткі ён нічога не еў. У Лёхі была схавана дваццатка, але ён яе бярог: «Заўтра ад'емся». Лёха разлічваў купіць пару бутэлек віна, каўбасы, салёнай кількі (ён яе надта паважаў), цэлы бохан хлеба, нарэшце, пачак «Астры», бо «бычкі» курыць ужо надакучыла. І ўсё гэта зараз было пад пытаннем — з бутэлькамі справа дрэнь...

Былая жонка Лёхі жыла непадалёк ад горада. Якая-небудзь гадзіна язды. Калі Лёха, радасны, вярнуўся з «хіміі», дзверы яму адкрыў рабы, лысаваты бугай:

— Вам ково?

Лёха глянуў на нумар кватэры — той. «Мо памянялася?» Але жонка ўжо выглядвала з-за бугаёва пляча.

Лёху ўпусцілі. На кухні жонка, паглядваючы на бугая, паведаміла, што «мы, Лёшанька, ужо не муж з жонкай, з кватэры я цябе выпісала, вось сустрэла харошага чалавека, з Федзем мы добра жывём, ты, Лёша, зразумей, якая мы былі сям'я, ты ідзі, ідзі, Лёша, што ж, можа, і ў цябе наладзіцца, ідзі, вой, што ты, што ты, Феддзя!» Слабы Лёхаў бунт быў падаўлены бугаём.

Потым Лёха сядзеў на лаўцы ля пад'езда, ашаломлены і аглушаны. «Вось як яно бывае...» Спрабаваў закурыць, рукі так трэсліся, што Лёха сам здзівіўся. Да гэтага было жыццё, і вось яго не стала — гэта Лёха адчуў.

Ён, канешне, «загудзеў». Часцяком начаваў у міліцыі, яго ўжо тут добра ведалі. Аднойчы дзяжурны лейтэнант сказаў яму:

— Ну, вось што, хлопец... Трапіш сюды яшчэ, май на ўвазе, пойдзеш па этапу. Па-чалавечы пакуль раю: вымятайся з горада. Толькі справаздачнасць псуеш...

Лёха і сам разумеў — горад невялікі, згубіцца цяжка — трэба ехаць. Куды? А якая розніца? Лёху нідзе не чакалі...

... Лёха вырашыў пад'ехаць «на прыроду». Мужыкі выпівалі там пастаянна. Называлі: рэстаран «Тры бярозкі». На гэты раз была толькі адна кампанія. Вакол круціліся ажно трое бабулек — канкурэнты. «Ні храна, — са злосцю падумаў Лёха. — Гэта мы яшчэ паглядзім». Ён падышоў бліжэй і заўважыў: у траве блішчыць, і шмат.

— Мужыкі! Не трэба? — Лёха крыкнуў громка, весела, а сэрца калацілася.

— Што? А-а... Забірай...

Лёха хуценька сабраў бутэлькі, іх было ажно шэсць — і толькі яго бачылі. Азірнуўся — адна бабулька трэсла ўслед кулачком. «Трасі, лярва старая... Ты пенсію маеш, а я...»

У Лёхі разгарэўся паляўнічы азарт. Восем бутэлек за пару гадзін — гэта ўдача. «Хоць бы штук дваццаць... Тады я жыву...»

У сметніцах ён здабыў яшчэ дзве бутэлькі. Усяго стала адзінаццаць. Дваццаць сем тысяч пяцьсот рублёў. І яшчэ прыхаваная дваццатка. Мала.

Але цямнела. Пара было падумаць пра начоўку. Вось яшчэ гэта начоўка... І зіма была сёлета гнілая, і пачатак лета мокры і халодны. Лёха папакутаваў. Увесь час хацелася спаць. Аднойчы, пасля ночы, праведзенай на аўтобусным прыпынку, Лёха не вытрымаў. Нахабна зайшоў на аўтавакзал і проста ўпаў на лаўку. Пабудзілі яго, канешне, хутка. У аддзяленні Лёху трымалі гадзіны з тры. Ён рашыў: павязуць у «клапоўнік». Але абышлося. На развітанне далі пару разоў дубінкай — на гэта Лёха нават увагі не звярнуў. Гэта было прывычна.

Калі-нікалі ўдавалася пераспаць на перагаворным пункце. Ноччу ніхто званіць не ходзіць. Міліцыя таксама сюды не заходзіла. Праўда, усё залежала ад змены. Некаторыя не гналі. Другія выклікалі нарад. Прыходзілася ўцякаць на холад, пад снег ці дождж. Адна тэлефаністка запомнілася Лёху добра. Ён толькі задрамаў, як яго груба штурхнулі. Адкрыў вочы, зараней гатовы да ўсяго, перад ім стаяла раз'юшаная дзяўчына, даўганогая, ярка-прыгожая. Лёха разгледзеў крывавыя вусны.

— Ты чего тут расселся, мразь! А вонищи, вонищи! Таня, звони в милицию! Вали отсюда, наркот!

А Лёху, як заўсёды, затрэсла дробна-дробна. Кожны раз потым, як перад вачамі ўзнікаў няясны твар з чырвонай плямай ірта, Лёха чырванеў. Ён усё ж быў мужыком. Такое прыніжэнне ад маладой жанчыны было надта балючым...

Нядаўна яму пашанцавала. На развілцы, побач з новай бензакалонкай Лёха знайшоў закінутую хату. Яе пачалі было зносіць, ды кінулі. Лёха асцярожна абследаваў хаціну і наваколле. Нікога і нічога. А ў хаце была нават старая канапа! Лёха і паверыць не мог, што такое магчыма. Праўда, начаваў ён тут рэдка — таксама бярог на крайні выпадак. Сам для сябе рашыў адзначыць тут дзень нараджэння. У халупе быў яшчэ сухі цёплы падпол. Там можна і свечку запаліць, ніхто не заўважыць.

Але сёння Лёха ідзе начаваць у сапраўдную кватэру. Не проста так, яго запрасілі. З Толікам яны «карашыліся» яшчэ на «хіміі». Толіку пашанцавала больш. Ён вярнуўся да маці. Нават недзе працаваў. Маці не так даўно памерла і Толік спраўляў хаўтуры вось ужо другі месяц запар.

— А-а, братка! Заходзь! Лёха, сябрук ты мой! — на кухні ў Толіка сядзела чалавек пяць. Лёха крыху, каб не пакрыўдзіліся, пастаяў. І хуценька знік, лёг спаць: сёння яму чамусьці людзей бачыць не хацелася...

Прысніў ён сабаку. Сабака быў чорна-сівы, кульгавы, з галоднымі сумнымі вачамі. Лёха яму пасвістаў і кінуў кавалак хлеба. Сабака яго імгненна праглынуў і глядзеў чакаючы. Потым падышоў, лёг, паклаўшы галаву на лапы. Лёха яго пагладзіў і сабака паварушыў хвастом. Нібыта сказаў: дзякуй за хлеб, чалавек, я б яшчэ хацеў, ды сам разумею — у цябе няма. Далей сабака ўстаў і цяжка, стомлена пачыкільгаў па вуліцы. А вуліца, сніў Лёха, была вуліцай яго вёскі. Ён не здзівіўся, а пайшоў за сабакам. Хацеў яго дагнаць, пайсці побач, але дагнаць не змог, хоць ужо бег. Узнікла жоўтае поле жыта. Па яго краю бег чорны кульгавы сабака, а за ім — Лёха.

Лёха прачнуўся і доўга ўспамінаў сон. Яму здавалася, што гэтага сабаку ён ужо бачыў. Лёха не прыйшоў ні да якой высновы і сказаў уголас:

— З днём нараджэння вас, Аляксей Пятровіч! Хрэн маржовіч...

Выйшла хрыпла і ціха.

Будзіць гаспадара Лёха не стаў. З ім, пахмельным, было цяжкавата.

... Сёння яму зноў шанцавала ўвесь дзень. Ён назбіраў трыццаць дзве бутэлькі, хуценька здаў. Дапамог на рынку разгрузіць машыну — яму далі пяцёрку і памідораў. Там жа Лёха віртуозна сцягнуў зялёнай цыбулі і пару гуркоў. Выходзіла — стол будзе багаты.

Потым Лёха мыўся ў лазні, тое-сёе і з сябе памыў і высушыў на батарэі. «Ну, от, свята ў чыстым сустрэну...» Дазволіў сабе бакал піва. Пагаварыў з «калегам», той прапанаваў «зкаапераваца», але Лёха адмовіўся: не хацелася псаваць светлы лёгкі настрой. Потым хадзіў па магазінах, купіў усё удала — танна. Было хораша на душы: ніхто не зачапіў, не аблаяў, не плюнуў услед, — што яшчэ трэба? Чалавеку, кінуўся разважаць Лёха, для шчасця неабходна зусім мала. Але далей такой грунтоўнай думкі Лёха не пайшоў — не яго гэта быў жанр. Стала толькі крыху сумнавата.

... А сёмай гадзіне вечара Лёха ціхенька залез у падпол. Запаліў свечку. З асалодаю пакурыў цэлую цыгарэту. Нетаропка накрыў на стол. Пасядзеў, паўздыхаў, задумаўся. Зубамі адкрыў першую бутэльку. І наліў. Свята пачалося...

... Пажарнікі прыехалі праз хвіліны — іх часць была непадалёк. Патушылі палаючую хату даволі хутка. Сырым ранкам агледзелі абгарэлае бярвенне. Як быццам, нікога.

Лёху так і не знайшлі...

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь,
Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь,
Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), С. ШАЎЦОЎ.
Рэгістрацыйны нумар 1.

НАШ АДРАС: 220013, гор. Мінск, вуліца Б. Хмяльніцкага, 10-а, рэдакцыя газеты «Звязда».
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 68-29-19; намеснікаў галоўнага рэдактара — 32-44-12, 32-14-25, 32-35-05; аддзелаў: інфармацыйнага — 68-27-41, крымінальнай хронікі і фінансавых экспертыз — 32-38-02, эканомікі — 32-31-21, палітыкі — 68-28-69, 68-27-57, 68-28-64, культуры — 68-29-42, 68-28-27, пісьмаў — 68-27-47, маралі і права — 68-28-51, міжнацыянальных адносінаў — 68-27-40, 68-28-69, журналісцкіх расследаванняў — 68-28-38, 68-28-72, знешнеэканамічнай дзейнасці — 68-29-44; аглядальнікаў па праблемах: навукі і адукацыі — 68-28-31, экалогіі і ліквідацыі вынікаў Чарнобыля — 68-28-36; уласных карэспандэнтаў: у Гродне — 33-25-29, Гомелі — 53-13-92, Баранавічах — 7-26-02, Магілёве —31-13-75; бухгалтэрыі — 32-22-03; даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-04-52, 32-31-98.
ФАКС: 68-27-79. E-mail: daily@zwyazda.belpak.minsk.by

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі. Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі. Матэрыялы, пазначаныя значком носяць рэкламны характар. Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку». Мінск, праспект Ф. Скарыны, 79.
Тыраж 81.779. Індэкс 63850.
Зак. № 5108.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 20.15.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12